

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

DIPLOMOVÁ PRÁCE
(bakalářská)

2019

Matěj RAJSNER

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

KVALIFIKOVANOST A AKTIVITA VE VODNÍM ZÁCHRANÁŘSTVÍ

Diplomová práce

(bakalářská)

Autor: Matěj Rajsner, ochrana obyvatelstva

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Vrba

Olomouc 2019

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Matěj Rajsner

Název závěrečné písemné práce: Kvalifikovanost a aktivita ve vodním záchrannářství

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit, Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Vrba

Rok obhajoby bakalářské práce: 2019

Abstrakt:

Tato práce je zaměřena na kvalifikovanost a aktivitu členů Vodní záchranné služby.

Ve své práci popisuji problematiku vodního záchrannářství obecně až ke konkrétnímu porovnání starého a nového vzdělávacího programu Vodní záchranné služby.

V praktické části se zaměřuji na členy Vodní záchranné služby a jejich aktivitu v pobočných spolcích a ve svém vlastním rozvoji. Pro zjišťování potřebných informací jsem použil metodu strukturovaného rozhovoru.

Klíčová slova: vodní záchranná služba, kvalifikace, aktivita

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovnických služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Matěj Rajsner

Title of the thesis: A qualification and activity in water rescue services

Department: Department of Adapted Physical Activities, Faculty Of Physical Culture, Palacký University, Olomouc

Supervisor: Mgr. Jan Vrba

The year of presentation: 2019

Abstract:

This bachelor's thesis is focused on a qualifications and activities of people working for water rescue services. In this thesis, the water rescue services are described not only in general, but there can also be found a comparison of the old and the new form of education in the water rescue services.

In the practical part I focus mainly on members of water rescue services, their activity in subsidiary societies and their personal growth. To achieve the goals of my bachelor's thesis I chose the method of a structured interview.

Keywords: water rescue service, qualification, activity

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracoval samostatně s odbornou pomocí Mgr. Jiřího Vrby, uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci dne 15. dubna 2019

.....

Děkuji Mgr. Jiřímu Vrbovi za ochotu, vstřícnost a cenné rady, které mi poskytl při zpracování závěrečné písemné práce. Dále děkuji svojí rodině za trpělivost.

Obsah

1	Úvod	8
2	Přehled poznatků	9
2.1	Historie vodního záchranářství ve světě	9
2.2	Historie vodního záchranářství v České Republice	11
2.2.1	Historie vzdělávání vodních záchranářů v České republice	12
2.2.2	Vodní záchranná služba Československého červeného kříže/Českého červeného kříže (VZS ČSČK/VZS ČČK)	14
2.3	International Life Saving Federation	15
2.4	International Life Saving Federation of Europe.....	16
2.5	Záchrana na divoké vodě	17
2.5.1	Sebezáchrana	17
2.5.2	Pasivní plavání (tzv. defenzivní)	17
2.5.3	Aktivní plavání (tzv. agresivní plavání)	18
2.5.4	Házecí pytlík	18
2.5.5	Záchrana házecím pytlíkem	19
2.5.6	Záchrana z pevného stanoviště na břehu	20
2.5.7	Plavání s plaváčkem v bezvědomí	21
2.5.8	Rozmístění, volba techniky a organizace záchrany	21
2.6	Záchrana při hladinové službě	22
2.6.1	Záchrana na břehu.....	22
2.6.2	Záchrana ze břehu	22
2.6.3	Záchrana osobním zásahem	22
2.6.4	Záchrana pomocí plavidel.....	23
2.6.5	Záchrana pomocí potápěčské techniky	23
2.7	Záchrana v bazénech, koupalištích a aquaparcích	24
2.7.1	Pohybový trénink	24
2.7.2	Speciální plavecká příprava pro záchranu tonoucího	24
2.7.3	Osobní zásah	25
2.7.4	Záchranné pomůcky.....	28
2.8	Vzdělávací program VZS ČČK od roku 1999 do roku 2017.....	29
2.8.1	Kvalifikace mládeže	29
2.8.2	Základní kvalifikace	29

2.8.3	Speciální kvalifikace	31
2.8.4	Pedagogické kvalifikace	32
2.9	Vzdělávací program VZS ČČK dnes	34
2.9.1	Kvalifikace mládeže	34
2.9.2	Kvalifikační minima	37
2.9.3	Základní kvalifikace	38
2.9.4	Pedagogické kvalifikace	41
2.10	Seznam pobočných spolků VZS v České republice.....	43
3	Cíle.....	45
3.1	Stanovení hypotéz	45
4	Metodika	46
4.1	Charakteristika výzkumného vzorku.....	46
4.2	Zpracování dat.....	46
5	Výsledky	47
5.1	Sběr dat.....	47
5.2	Vyhodnocení výsledků.....	54
6	Diskuze	57
7	Závěry	59
8	Souhrn.....	60
9	Summary.....	61
10	Referenční seznam.....	62

1 Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybral téma: Kvalifikovanost a aktivita ve vodním záchrannářství. Toto téma se odvíjí od mých zájmů, jelikož jsem sám členem Pobočného spolku Vodní záchranné služby Českého červeného kříže (PS VZS ČČK) Náchod více než deset let.

Podle mého názoru si veřejnost a lidé neznalí problematiky vodního záchrannářství myslí, že každý vodní záchrannář musí mít kvalifikaci, aby mohl vodním záchrannářem být. Ještě do nedávna tomu tak nebylo. Teprve od přijetí nového vzdělávacího programu z roku 2017 musí každý člen VZS ČČK absolvovat záchrannářské minimum, aby mohl být řádným členem. Do této doby stačilo, aby valná hromada daného pobočného spolku odhlasovala nadpoloviční většinou zúčastněných žádost o jeho přijetí mezi členy VZS ČČK a s nadsázkou řečeno, ani nemusel umět plavat. Je dobře, že si VZS ČČK tento problém uvědomila a snaží se jej řešit. Chtěl bych vyzdvihnout všechny členy PS VZS ČČK, kteří se každoročně aktivně podílejí na službách ať už na vodních plochách, bazénech, koupalištích nebo divokých řekách a to vše ve svém volném čase a bez nároku na jakýkoli honorář.

Vodní záchranná služba stále zůstává dobrovolnou organizací, což znamená, že aktivita a zájem o kvalifikovanost členů záleží pouze a jen na nich samých.

Proto jsem se ve své teoretické části bakalářské práce zaměřil na problematiku vodního záchrannářství obecně a přecházím až ke konkrétnímu vzdělávacímu programu VZS ČČK a jeho porovnání s předchozím vzdělávacím programem, který platil od roku 1999 do roku 2017.

Dále jsem se v praktické části zaměřil na samotnou aktivitu členů Vodní záchranné služby z různých pobočných spolků po celé České republice. Formou strukturovaného rozhovoru jsem se pokusil zjistit, aktivitu členů v určitých oblastech a následně jsem je porovnal s jejich věkem a služebním věkem u VZS ČČK. Závěrem mé praktické části je přehled a shrnutí výsledků.

2 Přehled poznatků

2.1 Historie vodního záchranářství ve světě

Historie vodního záchranářství úzce souvisí s historií plavání. Z historických pramenů je patrné, že se názory na jakýkoliv pobyt a pohyb ve vodě za účelem lovu či rekreačním pobytu značně lišily. Styk s vodou také s sebou nesl možnost tonutí a tím i nutnost záchrany (Pešorna, 2014). Se záchranou také souvisí i rozvoj plavání, který nastal už v období starověkého Egypta a starověké Mezopotámie (Miler, 2016). Plavání největšího rozmachu dosáhlo v období antického Řecka a Říma a bylo považováno za jeden z nejdůležitějších vyučovacích předmětů. Za nevzdělance byl považován každý, kdo neuměl číst a plavat (Hoch, 1987). Platón 427-347 před našim letopočtem, významný filozof, ve svých „Zákonech“ pochybuje o schopnostech člověka zastávat veřejný úřad, když neumí plavat ani číst. Filozof, který zastával názor, že „zachránce jednoho člověka je větší než přemožitel jednoho města“, byl Konfucius, který žil v letech 552-479 před našim letopočtem (Miler, 2011).

I přes všechnu snahu o rozšíření vodního záchranářství byl první spolek záchranářů založen v holandském Amsterdamu až roku 1767. Název spolku se jmenoval „Maatschapy Tot Redding van Drenkelingen zu Amsterdam.“ O dva roky později vznikla v Německu záchranářská společnost Hamburské záchrané zřízení (Pešorna, 2014). V následujících letech vznikaly i další organizace a spolky v Lille, Benátkách, Vídni, v roce 1772 v Kodani, 1773 v Paříži a v roce 1774 v Londýně.

Miler (2016) tvrdí, že pravou podstatu a zásadní význam pro vodní záchrany přinesl až Johann Fridrich Guts Muths (1759-1839), osobnost německé tělesné výchovy, který jako první zformuloval myšlenku, že plavání znamená zabránění smrti utopením. V knize *Gymnastika pro mládež – 1793*, J. F. G. Muths o záchraném plavání říká, že naše mládež má být vedena ke koupání proto, aby se při tom naučila plavat. Je to podpora lidského přátelství, mužná připravenost a umět pomoci tonoucímu. On sám vedl i některá praktická cvičení a ve svých spisech uvádí užitečné návody na potápění, plavání v šatech, plavání pod vodou i hmaty pro záchrany tonoucích.

V polovině devatenáctého století bylo záchrané plavání přijato a v Anglii byl založen spolek, který se stal vzorem pro další spolky (Miler, 2016). V roce 1878 byl v Marseille uspořádán první mezinárodní kongres pro záchrany životů, kde Středozemní institut vyjádřil přání, aby se organizace sdružovaly v jednom mezinárodním tělesu.

V následujících letech se konaly další kongresy, ale ani jeden z nich nevedl ke vzniku jednotné mezinárodní záchranné federace (Pešorna, 2014).

V různých státech Evropy, na přelomu století, začaly vznikat záchranné federace, jejichž cílem bylo se věnovat výchově svých členů pro záchrannou činnost. Roku 1891 vznikla v Anglii Královská společnost vodní záchrany (Royal Life Saving Society – RLSS), která je považována za mateřskou federaci všech federací na světě. Obdobné společnosti vznikaly ve Francii (1893), Švédsku (1898), Itálii (1899), Belgii (1902), Dánsku (1907) a Německu (1913).

V roce 1900 francouzský občan pan Raymond Pitet uspořádal v Paříži kongres, kde jeho záměrem bylo vytvořit již zmíněnou mezinárodní záchrannou federaci. Neuspěl. O deset let později ve Francii propukly povodně a záchranníci v tomto období hráli významnou roli a tyto projevy byly jedním z důvodů pro Raymonda Piteta ke svolání nového kongresu v Saint – Quen. Nakonec se mu zde podařilo za účasti několika států Evropy (Dánska, Belgie, Francie, Lucemburska, Velké Británie, Švýcarska) a severní Afriky (Tunis) založit první mezinárodní federaci pro záchranu životů s názvem „Fédération Internationale de Sauvetage“ (Mezinárodní federace záchranníků – FIS). Sídlem FIS se nakonec stala Paříž (Miler, 2016). Známým heslem zakladatele této mezinárodní organizace záchranníků Raymonda Piteta bylo rčení: „Záchrana života je povinností všech lidí, která nemá hranic“ (Miler, 2016, 11).

Rozmach FIS se zastavila první světová válka a v meziválečném období se pozornost soustřeďovala i na oblast silniční a horské záchranné služby. Po druhé světové válce se FIS dostala opět do činnosti a roku 1952 se v Paříži konal kongres, který je považován za znovuzrození FIS. V témže roce organizace přijala nové jméno „Fédération Internationale de Sauvetage et de Secourisme et de Sport Utilitaires“, přeloženo Mezinárodní federace záchrany, pomoci a užitých sportů. Tento název byl změněn v roce 1963 na „Fédération Internationale de Sauvetage et de Sport Utilitaires.“ Oficiální zkratkou ale zůstala FIS a jejím znakem je záchranný kruh s písmeny na pozadí mapy světa. Poslední změna názvu nastala v roce 1985 na „Fédération Internationale de Sauvetage Aguatigue“, přeloženo Mezinárodní federace vodní záchrany (Miler, 2016).

2.2 Historie vodního záchrannářství v České Republice

Historie záchranných spolků sahá až do roku 1857. V témže roce byl založen Pražský dobrovolný sbor ochranný, který si za svůj cíl kladl chránit lidský život a zdraví. Jeho hlavní náplní tedy bylo poskytování první pomoci při povodních, požárech či hromadných neštěstích. Na základě dobrovolných záchranných spolků, které měly už více jak stoletou tradici (např.: Holandsko, Německo, Anglie, Francie) byla na našem území organizována dobrovolná sdružení Young Men's Chrictians Association – křesťanské sdružení mladých mužů (YMCA), Československé amatérské plavecké svazy (ČsAPS) nebo sokolské spolky. Tyto spolky vykonávaly zejména osvětovou práci v době letních táborů a výcvik zachránců tonoucích.

Nadějný rozvoj vodní záchrannářské činnosti přerušila druhá světová válka a až na počátku padesátých let se opět začala projevovat snaha o znovuvybudování vodní záchranné služby. Hlavním propagátorem byl RNDr. Jeroným Řepa, který se snažil prosadit organizaci vodní záchranné služby jako součást společenské organizace, jako například Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV), Svaz pro spolupráci s armádou (Svazarm) a Červený kříž. Jeho snaha našla uplatnění v březnu roku 1966, kdy plenární zasedání Československého červeného kříže (ČSČK) přijalo myšlenku zřízení VZS ČSČK v tehdejší Československé socialistické republice (Miler, 2016). Oficiální založení VZS ČSČK byl rok 1967, kde za zakladatele je považován již výše zmíněný RNDr. Jeroným Řepa (1916-1984). Aktivní práce VZS ČSČK začala až v roce 1968, kdy byl v Olomouci uspořádán kurz pro instruktory (Miler, 1999). Začátky VZS nebyly jednoduché, jelikož činnost byla postavena na dobrovolnosti jedinců (Miler, 2016).

VZS ČSČK se snažila vstoupit do FIS od 80. let. Nejprve se stala 9. září 1988 členem přidruženým a členem plnoprávným se stala až 12. srpna 1991. Díky členství se otevřela cesta spolupráce s dalšími organizacemi ve světě a tak se roku 1993 stala i jedním ze zakládajících členů International Life Saving Federation (ILS) (Miler, 2016).

2.2.1 Historie vzdělávání vodních záchranářů v České republice

Problematika výuky záchrany tonoucích se objevovala už na počátku 20. století. Organizace se zaměřovaly na metodiku plavání, první pomoci a záchrany tonoucích. Mezi organizace, které se věnovaly vzdělávání záchraně tonoucích, můžeme zařadit například sdružení YMCA, ČSTV, Svazarm, Amatérský plavecký klub (APK) nebo Česká obec sokolská (ČOS).

Křesťanské sdružení mladých mužů (YMCA – Young Men's Christians Association)

Heslo: „Neznalost, podcenění situace a přecenění sil jsou bezprostřední nepřátelé života! Nikdy neplav sám!“ (Miler, 2016, 14).

Toto sdružení hrálo důležitou roli především za oceánem, a záchrana tonoucích se do Československé republiky dostala až prostřednictvím amerických sekretářů YMCA, kteří pravidelně každý rok navštěvovali sázavský tábor. Tábor byl určen pouze pro chlapce a výuka probíhala každé dopoledne, v níž si účastník mohl zvolit obor, který mu je blízký a ve kterém se chtěl zdokonalit. Mezi volitelné obory patřila atletika, míčové hry, branné sporty, ale i výuka neplavců, zdokonalování plavců a především zábrana a prevence utonutí (Miler, 2016).

Záchranný sbor, v čele s hlavním školitelem, který se nazýval komodor, se řídil těmito zásadami: „Neplavce naučit plavat, dobrého plavce naučit záchraně tonoucích a tonoucímu pomoci“ (Miler, 2016, 14).

I přesto, že YMCA měla největší vliv na budoucí uspořádání a systém výuky ve VZS ČSČK/ČČK, byla činnost v letech 1948 – 1989 v Československé republice zakázána.

Amatérský plavecký klub (APK)

Do ČsAPS byl také zařazen APK. V jeho rámci byla zřízena sekce pro cvičení v záchraně tonoucích. Úkolem bylo vychovávat statečné, neohrožené a obětavé plavce, kteří zachraňovali lidské životy. Sekce existovaly v Praze, Plzni a Českých Budějovicích a byly zpřístupněny i nečlenům APK. ČsAPS uspořádal 27. ledna a 10. února 1924 první kurzy v záchraně tonoucích. Několik desítek přihlášených se nemohlo zúčastnit pro nedostatek místa. Požadavky pro získání kvalifikace Plavčík a Mistr plavčí byly velice náročné.

Česká obec sokolská (ČOS)

Záchrana tonoucích byla součástí i v ČOS. V závěrečných zkouškách museli plavci předvést znalosti v oblasti vodní záchrany a v období komunismu byla činnost ČOS omezena (Miler, 2016).

Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV)

Tato organizace na začátku 80. let zavedla do svých struktur kvalifikaci vodní záchranář, která byla podmíněna kvalifikací čtvrté třídy. S touto kvalifikací musel záchranář ovládat zdravotnické znalosti, záchranu tonoucích a organizovat záchrannou službu při sportovních a turistických akcích na vodě (Miler, 2016).

Svaz pro spolupráci s armádou (Svazarm)

Spolupráce s armádou byla podepsána v roce 1975. Tímto se stanovilo, že ČSČK a Svazarm budou umožňovat účast záchranářů VZS ČSČK a potápěčů na akcích a soutěžích, finanční náležitosti budou řešeny formou startovného nebo jinou podobnou formou a navzájem si budou vyměňovat metodické materiály (Miler, 2016).

Komise plavčích mistrů a Pražské lázně

Jediným gestorem školení a závěrečných zkoušek kvalifikací Plavčík a Mistr plavčí, byla komise plavčích mistrů na počátku 70. let. Tato osvědčení vydával podnik Pražské lázně, které v letech 1991-1992 zanikly. Kurz Plavčík probíhal jednodenním přezkoušením a Mistr plavčí byl 14denní kurz zakončený úspěšnou zkouškou. Zkvalitnění výuky přineslo vydání příručky pro plavčíky a mistry plavčí a organizační řád kursů plavčíků a plavčích mistrů při podniku hl. m. Prahy Pražské lázně (Miler, 1999).

2.2.2 Vodní záchranná služba Československého červeného kříže/Českého červeného kříže (VZS ČSČK/VZS ČČK)

Významnou osobou, která se podílela na tvorbě základních materiálů VZS ČSČK a vzdělávacího systému VZS ČSČK, byl Dr. Jeroným Řepa. První vzdělávací systém VZS ČSČK měl shodné prvky jako vzdělávací organizace YMCA.

Kvalifikace VZS ČSČK (1968-1986)

V těchto letech byly kvalifikace pouze čtyři a to Čekatel, Junior, Senior a Instruktor. První kurz VZS ČSČK, který byl organizován pro Instruktory se konal v roce 1968 v Olomouci. Ve Frýdku Místku se organizovaly 14denní kurzy pro kvalifikaci Junior.

Kvalifikace VZS ČČK (1986-1999)

Počet kvalifikací v těchto letech zůstal stejný, jako v letech předešlých. Kvalifikace Junior dostala název Plavčík a byla podmíněna věkem, od 18 let. Senior, nebo také Mistr plavčí byla kvalifikace přístupná od 21 let. Kvalifikace Instruktor byl přístupný pouze za splněních kvalifikačních podmínek od 25 let.

V roce 1990 byl vydán vzdělávací program VZS ČSČK, který přesně konkretizoval jednotlivé kvalifikace. Také se zde objevila kvalifikace Instruktor specialista, která byla pro špičkové odborníky. Akreditaci Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky pro kvalifikace Plavčík a Mistr plavčí získala VZS ČSČK až v roce 1991. V roce 1993 došlo k rozšíření akreditovaných kvalifikací Záchranář se specializací pro divokou vodu a Záchranář se specializací pro hladinovou službu. V témže roce předložila Vzdělávací komise International Life Saving Federation of Europe (ILSE) závazné standardy pro vzdělávání, aby mohly být základní kvalifikace českých zemí uznávány a bylo umožněno se zapojit do mezinárodního trhu práce. Prezidium VZS ČČK v roce 1996 změnilo názvy stávajících kvalifikací. Junior byl nahrazen názvem Záchranář III., Senior byl změněn na Záchranář II. a kvalifikace Instruktor byla změněna na Záchranář I (Miler, 2016).

2.3 International Life Saving Federation

Oficiálním podpisem smlouvy o sloučení na společně zorganizovaném Valném shromáždění v Leuvenu v Belgii dne 24. února 1993 se Fédération Internationale de Sauvetage Aquatique (FIS) a World Life Saving (WLS) sloučily do jediné celosvětové organizace pro zachování života jako Mezinárodní federace pro záchranu života (ILS). Jednání se účastnili i naši čeští zástupci (International Life Saving, n.d.).

V tentýž den se FIS a WLS dohodly na návrhu ústavy ILS a návrhů základních dokumentů a zvolily dočasné představenstvo. Mezinárodní federace pro záchranu života byla nakonec založena 3. září 1994 v Cardiffu (Spojené království). Generálním shromážděním byla oficiálně ustanovena celosvětová záchranářská organizace ILS. Organizace FIS a WLS tímto automaticky zanikly (International Life Saving, n.d.).

ILS je mezinárodní, nezisková, nepolitická, nediskriminující, humanitární federace, jejímž posláním je zvýšení bezpečnosti a ochrana lidského života ve vodním prostředí. ILS má v současnosti více než sto členů a působí prakticky po celém světě. V rámci světa je ILS rozdělena na čtyři regiony: Afrika, Asie s Oceánií a Evropa.

Mezi cíle této organizace patří: Nalezení nejlepších metod a prostředků pro vodní záchranu. Vzdělání vodních záchranářů. Výměna praktických, lékařských a vědeckých poznatků na poli vodní záchrany. Rozšiřování dovedností vodní záchrany do všech koutů světa, komunikace a spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi. Zabránit znečištění vod a pláží. Prosazování a organizace sportovních soutěží vodních záchranářů. A také jednotnost týkající se vybavení, informací, symbolů a práv.

ILS sídlí ve městě Leuven v Belgii, její hlavní autoritou je generální shromáždění zastoupené členskými organizacemi jednotlivých států. V čele je Prezidium, které je složeno z pěti komisí, vzdělávací, sportovní, komise záchrany, lékařská komise pro vývoj ILS (International Life Saving, n.d.).

2.4 Internaional Life Saving Federation of Europe

Mezinárodní evropská záchranná federace (ILSE) je evropskou pobočkou ILS. ILSE v současné době sdružuje celkem 38 evropských organizací včetně České republiky. Jejím nejvyšším řídicím orgánem je Valné shromáždění a cílem je odborné zastřešení všech evropských organizací, které mají již více než pět milionů členů.

Prostřednictvím své vlastní práce a práce členských federací vede úsilí o snížení zranění a smrti ve vodě, na ní nebo kolem ní. Nadále napomáhá k výměně zkušeností a informací, propaguje záchrannářské postupy a také pořádá a zaštiťuje sportovní akce.

ILSE spolupracuje i s dalšími organizacemi (např.: Evropskou unií, Světovou zdravotnickou organizací, Evropskou radou pro resuscitaci, Mezinárodním olympijským výborem a Mezinárodní federací společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce (Mohr, 2016).

2.5 Záchrana na divoké vodě

2.5.1 Sebezáchrana

Je typ záchrany, kdy se samotný plaváček snaží zachránit sám sebe v co nejkratším možném čase, aniž by utrpěl újmu na zdraví a až v druhé řadě na majetku. Do takové situace se může dostat kdokoli z nás několika způsoby. Nečekaným pádem do vodního toku, vypadnutím z lodi při sjíždění divokého toku, podceněním proudu při přechodu řeky, uvolněním nebo prasknutím záchranného popruhu při záchranné akci a dalšími. Ne vždy se dá spolehnout na pomoc od někoho jiného, jelikož třeba ani nemusí vědět jak, nebo tam nikdo být nemusí. Proto je důležité zachovat chladnou hlavu, správně zhodnotit situaci a najít si vlastní řešení. Tato varianta bývá většinou mnohem rychlejší než pasivně čekat na záchranu od někoho jiného. Hlavním faktorem pro sebezáchranu je umět plavat (Ptáček, 2006).

„Definovat plavce je obtížné. Co národ, to jiné hodnocení. V České republice je zažitá zvyklost považovat za plavce toho, kdo bez zjevných známek vyčerpání překoná ve vodě souvislým plaváním vzdálenost 200 m a zvládne pád do hluboké vody“ (Čechovská & Miler, 2008, 10).

Dovednost plavat je pro člověka a celé lidstvo jednou ze životně nejdůležitějších tělovýchovných aktivit, jako prevence ztráty života. Podle světových statistik, mezi jedny z nejčastějších tragických nehod, stále patří utonutí. Plavecká negramotnost ohrožuje zejména bezpečnost dětí a mládeže. Příčina je špatná znalost nebo neznalost plavání (Bělková, 1994).

2.5.2 Pasivní plavání (tzv. defenzivní)

Pasivní plavání je způsob, který poskytuje relativně nejvyšší míru bezpečí v tekoucí vodě. Jde o to, nechat se unášet proudem v poloze na zádech s nohama napřed. Důležitá je snaha o to, udržet celé tělo na hladině hlavně hýždě a nohy. Tím se snažíme zabránit úrazu o překážky na dně toku. Ruce jsou mírně roztažené pro lepší stabilitu, aby se tělo neotočilo hlavou dolů. Dále ruce slouží k regulaci směru. Nohy slouží k případnému mírnění nárazů pokrčením v kolenou a následnému odražení od překážek. Brada je přitisknuta na prsa. Jednak aby plaváček zamezil úrazu hlavy o překážku pod vodou, ale také aby viděl, kam ho voda unáší a následně se snažil nalézt nejvhodnější místo, kde by se dalo vylézt z vody (Ptáček, 2006).

Podle Ptáčka (2006) je dobré najít místo, kde řeka tvoří vratný proud. Ten se točí podél břehu, a tudíž tam není tak fyzicky náročné vylézt, jako v hlavním proudu. Když se plaváček blíží k tomuto místu, je třeba použít techniku pro překonání rozhraní mezi hlavním proudem a vratným proudem. U slabšího proudu může postačit pouze pasivní styl plavání pro sebezáchranu, natočením těla mírně šikmo hlavou ke břehu. Kopáním nohou a záběrem rukou na znak, překoná rozhraní a tím se dostane ke břehu. Pro plavání v rychle tekoucí vodě platí pravidlo: „Nikdy se v proudu nepokoušej postavit, nebo dokonce chodit!“ (Valenta & Vrba, 2014, 109). Postavení nebo chůze po dně zvyšuje riziko zranění.

2.5.3 Aktivní plavání (tzv. agresivní plavání)

Agresivní způsob plavání nám v tekoucí vodě umožní se dostat tam, kam potřebujeme. Jedná se o přetočení na břicho a plavání stylem kraul nebo prsa. Kraul je vhodný pro krátké vzdálenosti, které je třeba překonat razantně a je fyzicky náročnější. Prsa jsou vhodnější na delší vzdálenosti, je při nich lepší orientace a jsou méně fyzicky náročná. Nejčastěji se aktivní plavání používá v místech, kde záchranář potřebuje překonat rozhraní mezi hlavním proudem a vratným proudem (Valenta & Vrba, 2014).

Tento způsob je nutné používat omezeně, protože snižuje schopnost rozpoznat překážky na řece a tím zvyšuje riziko úrazu. Aktivní způsob se používá nejen u potřeby rychlého přiblížení ke břehu, ale i tehdy, když se plaváček blíží k místu nebezpečnému na to ho přeplavat pasivním způsobem. Pokud je plaváček vzdálen od břehu a jediná možnost je kámen uprostřed řeky, tak ho plaváček může využít pro sebezáchranu. Tento způsob je také možné využít i v opačném případě, kdy se chceme překážce, na kterou nás nese proud, vyhnout (Loskot & Kaufman, 1997).

2.5.4 Házečí pytlík

Házečí pytlík neboli „házečka“, je osobní pomůcka v podobě lana o průměru 8-12 mm a délky 10-25 metrů. Lano je smotané v sáčku z nepromokavé výrazné látky, opatřené plovoucím materiálem. Ze dna pytlíku vychází lano opět ven a je ukončeno okem, které bývá pro lepší úchop vyztuženo bužírkou. Horní část házečky se dá uzavřít. Rychlá a účinná pomoc pomocí házečky je ze břehu a slouží pro záchranu tonoucích, kteří jsou při vědomí. Lano se hodí „tonoucímu“, ten se zachytí a je přitážen ke břehu. Házečí pytlík je díky svým malým rozměrům snadno přenosný a použitelný kdekoliv

(Loskot & Kaufman, 1997). Ptáček říká (2006, 57) že „házečkou by měl být vybaven každý vodák, který to myslí s jízdou na tekoucí vodě vážně“.

Lano házečky je přizpůsobeno pro záchranu osob, nikoliv pro vyprošťování lodí či slaňování. Pevnost lana je na házečkách vyznačena a pohybuje se v rozmezí 850-1000 kg.

Při zakoupení nové házečky je vhodné udělat kontrolu uzlů a na volných koncích uvázat uzly pojistné. Tím se zajistí, že se při zatížení volný konec neprotáhne uzlem a nerozváže se. Jakýkoliv jiný uzel by snížil pevnost lana o 20-70 %.

Po použití je nutné házečku omýt ve vodě, zbavit všech nánosů bahna a písku a nechat ji řádně uschnout. Až poté ji můžeme sbalit do pytlíku a při správné údržbě prodloužíme životnost (Ptáček, 2006).

2.5.5 Záchrana házecím pytlíkem

Záchrana házečkou je poměrně jednoduchá a rychlá, ale je nutné mít vše dopředu natrénované. V případě nezkušeného záchránce, který neví jak s házečkou zacházet a jak se správně používá, může nesprávně provedená pomoc spíše zkomplikovat situaci. Výhodou je její rychlá příprava a relativně snadná manipulace.

Při nutnosti použití házecího pytlíku záchránce otevře hrdlo a odmotá přibližně 1 metr lana a společně s koncem lana ho drží v jedné ruce. Lano házečky je nutné držet pouze v dlani, v žádném případě se nesmí navlékat na zápěstí. Do prázdného házecího pytlíku nevkládáme žádné předměty. V druhé ruce záchránce drží pytlík za hrdlo tak, aby se lano nevymotávalo (Svoboda, 2017).

Dalším krokem je navázání kontaktu s plaváčkem. Toto je možné provést pomocí píšťalky nebo zakřičením, aby plaváček věděl, odkud lano poletí, a že ho má zachytit.

Hodit házečku je možno provést dvěma způsoby. Přesnější varianta je hod spodem, i když tímto způsobem nelze dohodit tak daleko. Druhá varianta je hod vrchem, která je většinou na delší vzdálenost, ale zase na úkor přesnosti. Samozřejmě obě varianty jsou závislé na trénovanosti záchránce, a také na situaci a správném výběru.

Hod provedeme nejlépe tak, aby házečka letěla přes plaváčka, a tím pádem vymotané lano dopadne na plaváčka, který si dá lano na vzdálenější rameno a nechá se přitáhnout ke břehu (Ptáček, 2006).

2.5.6 Záchrana z pevného stanoviště na břehu

Nejvíce účinná záchrana ze břehu je tehdy, pokud je předem připravena, ale všechny situace to neumožňují. Pokud zůstane zachránce na břehu, je v relativním bezpečí, které mu poskytuje pevná půda pod nohama.

Nejdůležitějším kritériem při záchraně je výběr místa. Situace, kdy na výběr a přípravu není čas, je nutno řešit okamžitě. V obtížnějších místech by měla být provedena prohlídka okolí předem a pak by mělo následovat zvážení, kde a kdo bude poskytovat pomoc. Při záchraně je velmi důležité zachovat klid, znát obecná pravidla bezpečného chování a jejich používání a správná organizace. Při špatně zorganizované záchraně může dojít k důsledkům, které by v rámci správné záchrany nemusely ani nastat. Je proto velmi důležité, aby znalosti zachránců byly na takové úrovni, aby nezpůsobily další rizikové situace (Svoboda, 2017).

Při záchraně musí být první záchranář na takovém místě, které je dostatečně vzdálené od obtížného místa a je nutné, aby prostor pro hod házečkou byl volný. V případě většího počtu zachránců je potřeba dodržovat dostatečné rozestupy, aby si zachránci nepřekáželi, aby se hozená lana nezamotala do sebe a vzájemná domluva, v jakém pořadí kdo bude házet a kdo si vezme jakého plaváčka. Mají také mezi sebou předem domluvené signály pro neúspěšnou záchranu. Při neúspěšném hodu zachránce vytáhne házečku a běží za plaváčkem, dokud se ho nepodaří odlovit nebo se sám nedostane ke břehu. O ukončení záchrany rozhodne, pokud jsou všichni úspěšně na břehu (Ptáček, 2006).

Při zajištění si musí zachránce vybrat takové místo, aby nepustil lano či nebyl strhnut do řeky silou proudu. V případě pádu ohrožuje i své zdraví a zároveň promarněný pokus o záchranu. Ptáček (2006) ve své knize zmiňuje, že při záchraně máme používat ten způsob zajištění, který umožní s lanem házečky dále manipulovat. Pokud se plaváček dostane do nebezpečné situace, např. navalení na kámen, pak zachránce nemusí lano úplně pouštět, ale jen ho popustí. Plaváček spluje za kámen, odkud se už dostane ke břehu.

Pokud není možné s plaváčkem navázat kontakt, pak je nutné, aby zachránce použil jinou techniku záchrany. Jestliže není jiná šance, zachránce se po zajištění vrhá do řeky, aby zachytil tonoucího. To však vyžaduje spoustu času a tato metoda se nedá dělat bez předchozí přípravy. Opět je potřeba dbát na vhodný výběr místa pro záchranu, taktéž i s ohledem na to, aby se zachránce nevystavoval zbytečnému riziku úrazu. Zachránce by si měl předem zjistit, kam vlastně bude skákat a jestli je v daném místě

dostatek vody. Při vstupu do neznámé vody se zásadně neskáče. Pokud bylo zjištěno dostatečné množství vody pro skok, volíme tzv. kročný způsob. Jedna noha je pokrčená dopředu, druhá dozadu, jako když děláme velký krok. Ruce jsou v upažení, ohnuty v loktech. Po dopadu do vody paže udělají pohyb směrem dolů a zároveň nohy provedou krok. Tento způsob skoku zajistí potopení pouze po ramena, ale vyžaduje předchozí nácvik (Svoboda, 2017).

Zachránce si také musí před skokem do vody zkontrolovat řádné zapnutí popruhu. Náhodné povolení by mohlo ohrozit nejen jeho, ale i plaváčka. Zachránce se k plaváčkovi přibližuje zásadně zezadu. Velmi důležité je neztratit kontakt a orientaci. Po přiblížení zachránce plaváčka chytne zezadu za ramínka vesty oběma rukama a pasivním způsobem plavání počká, až se lano napne. Díky kyvadlovému pohybu je přitažen ke břehu. Hlavu plaváčka přidržuje nad hladinou. V případě, že plaváček záchrannou vestu nemá, úchop je o něco složitější a držení musí být co nejpevnější (Svoboda, 2017).

2.5.7 Plavání s plaváčkem v bezvědomí

Pokud plaváček nejeví známky spolupráce, není čas na jištění a neexistuje žádná další možnost záchrany, je nutné zvážit další okolnosti a případně za ním plavat bez jištění. Jedná se o nejrizikovější způsob záchrany a značnou roli hrají zkušenosti a dřívější nácvik této situace. Tento způsob záchrany obecně nelze doporučit a na tekoucí vodě není čas ani prostor, aby se zjišťoval zdravotní stav, tedy dýchání či tep. Prioritou zůstává co nejrychleji dostat plaváčka ke břehu a zahájit resuscitaci (Svoboda, 2017).

2.5.8 Rozmístění, volba techniky a organizace záchrany

Při záchrane je nutné znát obecná pravidla bezpečného chování a jejich používání. Znalost pravidel napoví, jak, kdy a koho zachraňovat a nikdy se dopředu nedá říci, jaký typ záchrany použít. Zachránce tak musí mít co největší přehled o co největším počtu záchranných technik a měl s nimi praktické zkušenosti a tu nejvhodnější pak na konkrétním místě umět použít. Velmi důležité je při záchrane zachovat klid a zásada, která spočívá ve strážlivém zhodnocení situace, aby zachránce při zbrklém jednání neohrozil svůj vlastní život (Ptáček, 2006).

2.6 Záchrana při hladinové službě

Záchranou při hladinové službě rozumíme jakékoliv poskytnutí pomoci osobám v ohrožení života či zdraví, ale také zajištění materiálních hodnot před zničením či ztrátou. Na základě toho rozlišujeme pomoc technickou a zdravotnickou. Záchranář hladinové služby musí mít jak zdravotnické znalosti, tak i znalosti z meteorologie, hydrologie technické znalosti týkající se na vodní hladině i pod ní a dále znalosti o údržbě, provozu a vedení plavidel (Sedláček, 2000).

2.6.1 Záchrana na břehu

Záchranou na břehu rozumíme jakékoli poskytnutí první pomoci dle našich znalostí a možností teritoria našeho působišť. Tato záchrana je v kompetenci jiných složek Integrovaného záchranného systému, ale je naší morální a občanskou povinností lidem pomoci. V případě, kdy pro jiné složky není doprava možná jiným způsobem než po vodě, je pomoci vodní záchranné služby zcela automatická (Sedláček, 2000).

2.6.2 Záchrana ze břehu

Případy kdy, je potřeba využití hladinové služby pro záchranu ze břehu, jsou většinou výjimečné. Jelikož tento typ zásahu lze využít jen na krátké vzdálenosti, tedy hlavně na bazénech a koupalištích, však nevylučuje možnost, že tato situace nastane i na vodní ploše kousek od břehu. Znalosti a zkušenosti se záchranou ze břehu, je ovšem naplní již základních kurzů VZS (Sedláček, 2000).

2.6.3 Záchrana osobním zásahem

Navazuje na základní kurzy VZS. Osobní zásah musí být pečlivě a důsledně cvičen. Jeho zvládnutí je hlavním předpokladem pro samotnou záchranu i bezpečnost samotného záchranáře. Na rozdíl od záchrany na divoké vodě a záchrany v bazénech a aquaparcích, je v hladinové službě potřeba i znalost využití základní potápěčské výstroje a dále osobních záchranných prostředků jako jsou záchranné pásy, bóje, plováky, vesty, neopreny a další. Důležité je uvědomit si rizika s místem zásahu na vodní ploše. Nejde jen o předvídaní možného nebezpečí pro návštěvníky, jako jsou tobogány atrakce na vodě a podobně, ale také nebezpečí, která mohou být rizikem pro záchranáře. S vodními plochami jsou spojená nebezpečí, jako jsou rybářské vlasce, proudy nebo lana v blízkosti přístavišť (Sedláček, 2000).

2.6.4 Záchrana pomocí plavidel

Záchrana pomocí plavidel je určena převážně na záchranu na větší vzdálenosti. Její výhodou je přeprava nejen zachránců ale také záchranného materiálu a využití pracovní plochy plavidla. Stejně jako všechny ostatní záchrany, i tato potřebuje značný výcvik. Zde se jedná převážně o manipulaci jednotlivých plavidel, ale také techniky a způsoby nakládání osob na plavidlo. Při manipulaci s lodí dbáme hlavně na to, aby nedošlo ke zranění lodním šroubem. Plavidla se nepoužívají pouze k záchraně osob a přepravě záchranářů ale také k tzv. technické záchraně, jako je vlečení poškozených plavidel nebo odstranění překážek v plavební dráze např. plovoucí strom, odpadky, barely z rozbitých mol a další předměty ohrožující plavce i plavidla (Sedláček, 2000).

2.6.5 Záchrana pomocí potápěčské techniky

VZS ČČK zatím neškolí potápěče, avšak je tendencí hladinové služby, mít vždy k dispozici alespoň jednoho kvalifikovaného potápěče, který zná problematiku vyhledávání utonulých a potápěčských nehod. Tyto akce v hloubkách, kde jde většinou o vyhledávání utonulých, zajišťuje většinou Hasičský záchranný sbor nebo Policie ČR (Sedláček, 2000).

2.7 Záchrana v bazénech, koupalištích a aquaparcích

2.7.1 Pohybový trénink

Poučení o pohybovém tréninku je důležité už při přípravě na kvalifikační zkoušky. Jelikož tento druh záchran se využívá hlavně na bazénech, koupalištích a v aquaparcích, je jasné že se zde používá osobním zásahem. Pro potřeby záchranného plavání je důležité zvládat způsoby kraul, znak, prsa včetně jejich obměn, a také nesportovní plavecké způsoby jako např. plavání na boku. V tomto tréninku se zaměřujeme na učení novým plaveckým dovednostem, správnost techniky, a také na odbourání zafixovaných chyb (Miler, 2016).

2.7.2 Speciální plavecká průprava pro záchranu tonoucího

Podmínkou pro zahájení speciální plavecké průpravy je zvládnutí plaveckých způsobů kraul, znak a prsa. Ve speciální plavecké průpravě se záchranář zabývá řadou důležitých dovedností, potřebné k záchraně tonoucího při osobním zásahu. Tyto dovednosti jsou vznášení na zádech, jako prvek sebezáchran. Šlapání vody, důležité z hlediska sebezáchran, ale také pro osobní zásah a další druhy záchran. Plavání na boku užívané při dopomoci unavenému plavci, nebo při nesení předmětu nad hladinou. Záchranářský znak je používán při tažení tonoucího v poloze na zádech, kde záchranář drží tonoucímu rukama hlavu nad vodou a u toho kope prsové nohy (Miler, 2007).

Potápění a plavání pod hladinou je výuka potřebná k osobnímu zásahu a zároveň k orientaci v prostoru a koordinaci pohybů ve ztížených podmínkách. Skoky do vody využívané k záchraně tonoucího jsou součástí přípravy a mnohdy jediný způsob zahájení rychlé záchran. S ohledem na bezpečnost, pokud je to možné, tak se do neznámé vody neskáče. Plavání ve ztížených podmínkách, pro tuto průpravu se využívají modelové situace, jako jsou plavání v šatech, plavání za snížené viditelnosti, plavání s omezeným pohybem horních končetin, plavání s omezeným dýcháním, způsoby přepravy předmětů a další (Miler, 2007).

Většina těchto situací se zřejmě nikdy nestane, avšak vyučují se pro jejich velkou tréninkovou hodnotu. Posledním, co patří do speciální plavecké průpravy, je dopomoc unavenému plavci. Nejde tu o vlastní záchranu tonoucího. Máme na mysli dopomoc plavci, který přecenil své síly, dostal křeč nebo z jiných důvodů není schopen sám plavat (Miler, 2016).

2.7.3 Osobní zásah

Výuku dělíme na zvládnutí těchto oblastí:

Techniky přiblížení se k tonoucímu, uchopení a narovnání tonoucího do splývavé polohy na zádech.

Techniky tažení tonoucího.

Techniky vynášení tonoucího.

Techniky obrany záchranáře.

Techniky přiblížení se k tonoucímu, uchopení a narovnání tonoucího do splývavé polohy na zádech

Nemáme-li jinou možnost, jako je loď, záchranné prkno nebo jiné záchranné prostředky, volí záchranář přiblížení k tonoucímu plaváním. Musí rozložit síly tak, aby byl schopný zvládnout zbytek záchranné akce. V konečné fázi přibližování musí mít záchranář tonoucího stále na očích, aby zvolil nejúčinnější způsob zásahu. Po přiblížení následuje uchopení a narovnání tonoucího do splývavé polohy na zádech. Vyučují se čtyři hlavní techniky přiblížení, které se používají v případě, že je tonoucí v bezvědomí. **Tyto techniky jsou:** narovnání zepředu (Americký způsob), narovnání zepředu nad vodou, narovnání zepředu pod vodou, narovnání zezadu nad vodou. U všech technik je zapotřebí značné trénovanosti a plynulého provedení (Svoboda, 2017).

Narovnání zepředu (Americký způsob) – Záchranář přibližně 2-3 metry od tonoucího dostane do polohy na boku, nohama dopředu. Zajišťuje si tím svou bezpečnost, případným odkopnutím tonoucího v případě napadení. Ve správné vzdálenosti uchopí tonoucího pravou paží křížem podhmatem za zápěstí pravé paže tonoucího. Záchranář přechází v plavání na boku, čímž se tonoucí přetočí na záda a záchranář táhne tonoucího za ruku ve vzpažení ke břehu (Miler, 2016).

Narovnání zepředu nad vodou – Používá záchranář s vědomím jasné fyzické převahy. Tonoucího chytá křížem za zápěstí pravou paží seshora. Následně se zakloní, švihne pravou paží směrem dolů a doprava a současně se ponořuje pod hladinu. Poté paže pokračuje v protažení nahoru a dozadu. V tom se tělo tonoucího přetočí a záchranář přechází do tažení na zádech (Miler, 2016).

Narovnání zepředu pod vodou – Záchranář se ve vzdálenosti 3-5 metrů před tonoucímu ponoří na úroveň kotníků tonoucího. Chytá tonoucího za kolena a otáčí o 180° a současně přechází do plavání záchranářským znakem.

Narovnání zezadu nad vodou – Záchranář se přiblíží co nejbližší zezadu k tonoucímu. Vyšlápne vodu a po nohou se zanoří podél jeho těla. Chytá pravou rukou za rameno a levou za hýždě. Tahem za rameno a tlakem na hýždě dostane tělo tonoucího na hladinu. Záchranář se vynoří nad hladinu a přechází do tažení na zádech (Svoboda, 2017).

Techniky tažení tonoucího

U techniky tažení tonoucího jsou určitá pravidla, jako je správná poloha záchranáře, správná technika záchranářského znaku, obě těla musí být v ose tažení a paže záchranáře musí být vždy zcela natažené. Dělí se na techniky tažení na zádech a techniky tažení na boku (Svoboda, 2017).

Mezi techniky tažení na zádech patří: Tažení oběma rukama za bradu, tažení jednou rukou za bradu, tažení oběma rukama držení v podpaží a tažení oběma rukama za lokty. Výhodami těchto technik v poloze na zádech jsou: Natažené paže chrání proti případnému uchopení tonoucího. Záběry nohama vhání pod tonoucího vodu, což ho nadlehčuje. Dostatečná mezera mezi záchranářem a tonoucího umožňuje práci nohou. Nevýhody technik v poloze na zádech jsou: Záchranář se špatně orientuje a jeho tažná síla spočívá pouze v záběru nohou (Miler, 2016).

Mezi techniky tažení na boku patří: Příbojový způsob tažení, tažení držení tonoucího přes prsa. Výhodou těchto technik je: Pevné uchopení tonoucího, volná záběrová paže, dobrá orientace. Nevýhody: Přímý kontakt s tonoucího a omezený pohyb dolních končetin (Miler, 2007).

Techniky vynášení tonoucího z vody

Osobní zásah je zakončen z hlediska posloupnosti transportem postiženého na břeh. Záchranář by měl použít pokud možno co nejbezpečnější způsob vytažení. Záleží však na okolnostech, jako je druh mola, okraje bazénu, tělesné konstituce tonoucího, zda máme pomůcku, nebo na počtu záchranářů (Svoboda, 2017).

Vynášení tonoucího přes okraj bazénu dvěma záchranáři s pomocí páteřní desky – Záchranář připlave s tonoucího ke břehu, v tom osloví buď zkušeného záchranáře, nebo laika, kterému bude říkat, co má dělat. Tonoucího otočí čelem ke břehu a záchranář stojící na okraji bazénu, překříženými rukama uchopí tonoucího za zápěstí. Druhý záchranář vylézá z vody a přináší páteřní desku, kterou uchopením křížem zasouvá podél stěny vpravo od tonoucího. Poté záchranář, který drží tonoucího, jej otočí zády na

pátevní desku. Oba záchranáři chytají jednou rukou desku a druhou postiženého a tahem ho vytáhnou na břeh (Miler, 2016).

Vnášení tonoucího přes okraj bazénu dvěma zachránci bez pátevní desky – Záchranář, který připlaval s tonoucím ke břehu, předává tonoucího zachránci na břehu za zápěstí. Poté se postaví čelem ke stěně mezi tělo tonoucího a okraj bazénu. Druhý záchranář vytáhne tonoucího přes záda prvního záchranáře.

Vynášení tonoucího přes okraj jedním zachráncem – Po připlavání zachránce s tonoucím, musí záchranář tonoucího otočit čelem k okraji bazénu. Položí ruce tonoucího na okraj bazénu, jednou rukou je zafixuje a vyleze na břeh. Poté se předkloní na okraj bazénu čelem k postiženému a chytne ho křížem za zápěstí. Následuje rozhoupání tonoucího a prudkým tahem vytažení a současně otočení tonoucího tak, aby ho záchranář posadil na břeh. Ve finální fázi pokládá záchranář postiženého na záda nebo na bok, podle dalších potřeb záchrany (Miler, 2016).

Techniky obrany záchranáře

Součástí výuky záchranářů jsou také důležité techniky obrany záchranáře. Je důležité si uvědomit, že záchranář by vždy měl dbát nejdříve na svou bezpečnost a to v jakémkoli případě. Záchranáři se také řídí poučkou „PODEJ, HOĎ, SKOČ“, což znamená, že pokud to jde, je lepší tonoucímu něco podat nebo hodit a až poslední možnost je za tonoucím skočit, neboli záchrana osobním zásahem. Tato možnost je nejnebezpečnější pro záchranáře, a tudíž jsou součástí i techniky obrany záchranáře (Svoboda, 2017).

Způsoby odrazení agresivního tonoucího – Ideální poloha záchranáře je popsána při narovnání Americkým způsobem. Záchranář se k tonoucímu přibližuje na boku s jednou nohou nataženou a druhou mírně pokrčenou, k případnému odkopnutí tonoucího. Při nečekaném napadení tonoucím, kdy se záchranář nestihl dostat do výše uvedené polohy, odrazí tonoucího rukama na hrudník. Dále je potřeba zhodnotit situaci a vymyslet rychle řešení situace (Miler, 2007).

Osvobozovací chvaty – Jsou založeny na principech pák a švihů. Rozdělujeme na chvaty, kde hned po osvobození přechází záchranář k narovnání tonoucího a chvaty, kde se záchranář nejdříve osvobodí a až poté hledá způsob narovnání tonoucího. Do první skupiny patří osvobození ze sevření kolem krku zezadu/zepředu, osvobození ze sevření kolem těla přes paže zezadu/zepředu, osvobození ze škrcení zepředu/zezadu, osvobození ze sevření jedné ruky. Do druhé skupiny patří osvobození ze sevření rukou,

osvobození ze sevření nohou, osvobození z držení za vlasy, osvobození ze sevření kolem pasu zezadu/zepředu, osvobození dvou tonoucích ze vzájemného sevření (Miler, 2007).

2.7.4 Záchranné pomůcky

Nutná součást vybavení bazénů a koupališť. Tyto pomůcky byly vytvořeny pro záchranu ze břehu nebo z plavidla, většinu však může záchranář využít i při osobním zásahu (Miler, 2016). Nejpoužívanější pomůcky na bazénech a koupalištích:

Záchranná tyč – Jednoduchá, ale účelná pomůcka pro dopomoc či záchranu ze břehu.

Záchranný kruh – Je postupně nahrazován vhodnějšími prostředky, má mezi pomůckami stále své místo. Kruh je přivázán na lano a slouží k hodů ze břehu, tudíž pro záchranu tonoucích při vědomí.

Záchranná podkova – Modernější obdoba kruhu. Podkova je lehčí, než kruh, to znamená bezpečnější před přímým zásahem tonoucího ale na druhou stranu snáz unášen větrem, proto se využívá spíše na uzavřených bazénech (Miler, 2007).

Záchranný míč – Je umístěn do síťky a k té je přiděleno lano. Lze jej házet na větší vzdálenosti, než kruh nebo podkovu.

Záchranný pás – Pás je z plovoucí pružné hmoty, kde na jednom konci je karabina a na druhé popruh s kroužkem, na který je navázáno lano s popruhem, určený k navléknutí přes hlavu a pod jednu paži záchranáře. Velkou předností pásu je jeho mnohočetné využití. Záchranář ho může podat, hodit nebo použít v osobním zásahu.

Záchranná bóje – Vyrobená z plastu, založena na velkém vztlaku. K jednomu konci přiděleno lano s popruhem. Využití stejně jako pás, záchranář ho může podat, hodit nebo pro osobní zásah. Využívána hlavně v USA.

Záchranná deska – Hlavní pomůcka vyvinuta pro případy poskytování první pomoci při podezření na poranění páteře (Miler, 2016).

Tyto základní pomůcky jsou většinou doplněny dalšími speciálními záchrannými pomůckami, určené podle typu plaveckého zařízení a možného zranění návštěvníků (Škodová, n.d.).

2.8 Vzdělávací program VZS ČČK od roku 1999 do roku 2017

2.8.1 Kvalifikace mládeže

Mladý záchranář V. VZS ČČK

Pro zahájení přípravy muselo být uchazeči minimálně 7 let a musel doložit zdravotní způsobilost. Kvalifikace byla omezena věkem a to do 15 let, včetně a mohl ji zkoušet a zapisovat člen VZS ČČK s kvalifikací Plavčík/Záchranář III a vyšší.

Kvalifikace obsahovala jednotlivé balíčky, které odpovídaly předmětovým skupinám vzdělávacího programu VZS ČČK a uchazeči je mohli plnit libovolně v průběhu let, které vymezovaly jeho kvalifikaci. Po splnění všech balíčků získal kvalifikaci, o kterou se ucházel.

Mezi jednotlivé balíčky patřilo plavání, záchrana tonoucích, první pomoc, potápění a doplňující znalosti (Miler, et al., 1999).

Mladý záchranář IV. VZS ČČK

Pro zahájení přípravy muselo být uchazeči alespoň 15 let a musel mít zdravotní způsobilost. Doba platnosti byla omezena věkem, tedy do 18 let, včetně. Závěrečné zkoušky odpovídaly níže uvedeným balíčkům, které mohl splnit v průběhu let a ve zkušební komisi mohl být člen VZS ČČK s kvalifikací Mistr plavčí/ Záchranář II., Záchranář hladinové služby nebo Záchranář na divoké vodě.

Balíčky této kvalifikace byly plavání, záchrana tonoucích, první pomoc, potápění a doplňující znalosti (Miler, et al., 1999).

2.8.2 Základní kvalifikace

Plavčík/Záchranář III. VZS ČČK

Dosažení 18 let nejpozději v době kurzu, ukončená základní školní docházka a zdravotní způsobilost, to byly podmínky pro účast na kurzu. Předmětem činnosti bylo zajištění prevence nehod a tonutí v bazénech, přírodních a umělých koupalištích do 1,6 metrů hloubky a účast v záchranném družstvu při pohromách. Platnost kvalifikace byla dva roky s možností prodloužení na základě přezkoušení v době, kdy kvalifikace ještě platila. Kurz probíhal blokovou nebo průběžnou výukou pod vedením instruktora v celkovém rozsahu 75 hodin. Před zahájením kurzu musel uchazeč ještě splnit vstupní plavecké zkoušky, kde musel zaplavat 100 m volným způsobem do limitu 2:05 a uplavat pod vodou minimálně 23 metrů.

Termín závěrečných zkoušek musel instruktor oznámit písemně nejpozději 1 měsíc před jejich konáním. Pro konání zkoušek se muselo účastnit minimálně 15 osob. Zkušební komise byla složena minimálně z 3 členů, kterými mohli být pouze instruktoři VZS ČČK.

Obsahem kurzu i závěrečných zkoušek byly předmětové skupiny plavání, záchrana tonoucích, první pomoc, potápění a doplňující znalosti. Uchazeč musel v plavání uplavat 400 m volným způsobem, kde bylo podmíněno uplavat prvních 200 metrů do limitu čtyř minut a zvládnout 25 m pod vodou a také v závěru úseku musel vylovit 1 puk. V záchranech musel uchazeč 200 m táhnout tonoucího, použít záchrannou pomoci pásu, vynést tonoucího z hlubokého bazénu a plavat padesát metrů se záchrannou modelu. První pomoc zahrnovala kardiopulmonální resuscitaci (KPR) a obvazovou techniku. V potápění musel uplavat 100 metrů s ploutvemi, maskou a šnorchlem s podplaváním čtyř dvoumetrových pásem do limitu 1 minuta a 45 sekund, vylít vodu z masky a táhnout tonoucího s ploutvemi na vzdálenost 100 metrů. V doplňujících znalostech uchazeč předvedl práci s lanem. Ve všech těchto skupinách musel uchazeč napsat ještě teoretický test (Miler, et al., 1999).

Mistr plavčí/ Záchranář II. VZS ČČK

Tato kvalifikace vyžadovala podmínky na účasti kurzu, aby byl uchazeč zdravotně způsobilý, měl platnou kvalifikaci Plavčík/Záchranář III. a dosáhl 21 let nejpozději v době kurzu. Předmětem činnosti bylo opět zajištění prevence nehod a tonutí v bazénech, umělých a přírodních koupalištích, ale tentokrát nad 1,6 metrů hloubky a účast v záchranném družstvu při pohromách. Doba platnosti kvalifikace byla 5 let s možností prodloužení na základě přezkoušení a doškolení. Přezkoušení bylo z praktických testů první pomoci u kvalifikace Mistr plavčí a doškolení bylo v minimálním rozsahu 8 hodin. Vstupní zkoušky se prováděly před zahájením kurzu a byly totožné se závěrečnými zkouškami pro kvalifikaci Plavčík/Záchranář III.

Kurz probíhal pouze blokovou výukou v rozsahu 92 hodin. Termín závěrečných zkoušek byl zařazen v celém programu kurzu a podmínkou bylo zpracování písemné práce, kde téma muselo být zadáno nejpozději 5 dní před zahájením zkoušek. Složení komise určovala Sekce pro vzdělávání a výcvik. Členy komise mohli být pouze instruktoři VZS ČČK a museli být minimálně tři.

Závěrečné zkoušky byly složeny z plavání, záchrany tonoucích, první pomoci, potápění a doplňujících znalostí. Z každé oblasti musel uchazeč splnit praktickou i

teoretickou část, kde se teoretickou částí rozuměl test. V plavání musel zvládnout 400 m kraul do 9 minut a 25 m pod vodou s následným vylovením tří puků. Záchrana tonoucích obsahovala tažení tonoucího na 200 metrů a modelovou záchrannou akci, která se skládala z kombinovaného záchrannářského cvičení, třicetimetového běhu a 50 m záchranné akce s pásem. V první pomoci uchazeč prokázal znalosti KPR, obvazové techniky a záchranu při poranění ve vodě. Záchranu tonoucího potápěče a tažení potápěče v kompletní výstroji na stometrovou vzdálenost do limitu 2 minut a 30 sekund předvedl v oblasti potápění. Doplňující znalosti zahrnovaly horolezeckou techniku, kde se losem zvolila modelová situace (Miler, et al., 1999).

2.8.3 Speciální kvalifikace

Záchranář na divoké vodě

Mezi povinné podmínky pro účast na kurzu patřila platná kvalifikace Plavčík/Záchranář III. VZS ČČK s minimální praxí 1 rok a zdravotní způsobilost. S touto kvalifikací mohl dotýčný zajišťovat bezpečnost na akcích, vodáckých soutěžích na tekoucích vodách a účastnit se v záchranném družstvu při pohromách. Platnost této kvalifikace byla 5 let s možností prodloužení na základě doškolení v rozsahu 10 hodin. Vstupní testy pro přijetí do kurzu se prováděly před zahájením a byly stejné se závěrečnými zkouškami pro kvalifikaci Plavčík/Záchranář III. VZS ČČK.

Celý kurz byl složen z plavání, osobního zásahu v bazénu, první pomoci, základů pro záchranu na tekoucí vodě, horolezecké techniky v praxi, ovládání plavidel, záchranné činnosti a probíhal blokovou výukou v celkovém rozmezí 90 hodin. Při závěrečných zkouškách byla komise jmenována Sekcí pro vzdělávání a výcvik a musela být minimálně tříčlenná. Zkoušky byly součástí kurzu, které byly vymezeny v počtu 7 hodin pro 15 osob a byly složeny z písemných testů a praktických ukázek. Písemný test byl z oblasti první pomoci a základů pro záchranu na tekoucí vodě. Praktickou ukázkou předvedl uchazeč v první pomoci při poskytnutí KPR a při řešení dvou situací včetně ošetření a transportu raněného. Posledním kritériem bylo písemné zpracování plánu pro zajištění sportovní akce na tekoucí vodě (Miler, et al., 1999).

Záchranář hladinové služby

Pokud se chtěl aspirant ucházet o tuto kvalifikaci, musel mít platnou kvalifikaci Plavčík/Záchranář III. VZS ČČK s minimální praxí 1 rok, kvalifikaci Vůdce malého plavidla a zdravotní způsobilost. Kvalifikace byla platná 5 let s možností prodloužení na základě doškolení a zajišťovala bezpečnost při sportu a soutěžích na velkých vodních plochách a účast v záchranném družstvu VZS ČČK. Před vstupem na kurz musel aspirant splnit testy, které byly totožné se závěrečnými zkouškami kvalifikace Plavčík/Záchranář III.

Kurz byl v rozsahu 44 hodin teorie a 46 hodin praxe a obsahoval plavání, osobní zásah, první pomoc, základy pro záchranu na velkých vodních plochách, techniku a vybavení a situace záchranných akcí. Termín závěrečných zkoušek byl organizován pro 15 osob a byl zařazen v kurzu. Opět se zkoušky konaly před tříčlennou komisí a byly složeny ze stejných oblastí jako u Záchranáře na divoké vodě, ale navíc byl zde zásah pomocí plavidla, kde se hodnotila spolupráce celého družstva (Miler, et al., 1999).

2.8.4 Pedagogické kvalifikace

Instruktor/ Záchranář VZS ČČK I.

Dosažení 25 let, být zdravotně způsobilý, mít platné kvalifikace rozhodčího pro soutěže VZS ČČK, Mistr plavčí/ Záchranář VZS ČČK II., Vůdce malého plavidla a potápění na úrovni Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques, Professional Association of Diving Instructors nebo jiné uznávané ekvivalenty a mít platné vysvědčení o radiotelefonní zkoušce vydané Českým telekomunikačním úřadem a certifikát o použití záchranné desky při poranění páteře, to byly povinné podmínky pro účast na kurzu. S touto kvalifikací mohl vést kurzy základních kvalifikací nebo být jmenován do komise jako předseda nebo člen. Kvalifikace měla platnost 7 let, ale v posledních 3 letech musela být prodloužena na základě doškolení.

Vstupní zkoušky odpovídaly třem vybraným disciplínám ze závěrečných zkoušek kvalifikace Plavčík/Záchranář VZS ČČK III. a rozsah kurzu byl totožný s kurzem Mistr Plavčí/Záchranář VZS ČČK II. Obsahem byly pedagogické výstupy a tematické okruhy, které obdrželi uchazeči nejpozději 60 dní před zahájením kurzu. Závěrečná zkouška probíhala před zkušební komisí a byla složena ze tří částí, kde musel mít uchazeč kladně hodnocené výstupy, písemně zpracované téma a tři vybrané disciplíny komisí ze zkoušek Mistr plavčí/Záchranář VZS ČČK II (Miler, et al., 1999).

Instruktor specialista VZS ČČK

Tato kvalifikace se udělovala mimořádně na základě písemného návrhu Sekce pro vzdělávání a výcvik Prezidium VZS ČČK a udělovala se špičkovým odborníkům v jednotlivých předmětových skupinách ku prospěchu zvyšování odborné úrovně lektorského sboru VZS ČČK. Návrh podávala Místní skupina (MS) VZS ČČK s podmínkami, že uchazeč dosáhl 25 let, měl minimálně 2 roky praxi v MS VZS ČČK, platnou kvalifikaci Plavčík/Záchranář VZS ČČK III. a povinné kvalifikace pro specializace. Platnost kvalifikace byla 7 let. Prodloužení kvalifikace probíhalo v posledních 3 letech platnosti formou doškolení. Instruktor specialista měl právo vést kurzy, na které měl specializace. Specializace se udělovaly v plavání, první pomoci, záchraně na divoké vodě nebo na vodních plochách a potápění (Miler, et al., 1999).

Lektor specialista VZS ČČK

Kvalifikaci udělovala Sekce pro vzdělávání a výcvik Prezidium VZS ČČK členům, kteří nemohli z nějakého důvodu splnit kvalifikaci Plavčík/Záchranář VZS ČČK III. Výjimka umožňovala odbornost ve vzdělávání členů. Aby mohla být kvalifikace udělena, musel uchazeč dosáhnout 25 let, mít minimálně 2 roky práce v MS VZS ČČK a povinné kvalifikace pro specializaci. Tato kvalifikace byla udělována ve specializacích plavání, první pomoci, ovládání plavidel a potápění. Platnost opět byla 7 let s možností prodloužení. Lektor specialista měl právo být členem sboru v kurzech vzdělávacího programu a také mohl být jmenován do zkušební komise (Miler, et al., 1999).

2.9 Vzdělávací program VZS ČČK dnes

2.9.1 Kvalifikace mládeže

Mladý záchranář 7/Z7

K získání této kvalifikace musí ucházející dosáhnout minimálně 6 let věku, být členem VZS a doložit zdravotní způsobilost. Platnost této kvalifikace je omezena věkem, která je platná do věku 10 let, včetně. Organizace výuky probíhá v kompetenci pobočného spolku a pod vedením člena s minimální kvalifikací Z3. Závěrečné zkoušky odpovídají dovednostem v určitých odvětvích – balíček plavání, záchrana tonoucích, první pomoc, potápění a doplňující znalosti.

V plavání musí jednotlivec uplavat zvoleným plaveckým způsobem souvisle 200 metrů, šlapat vodu po dobu jedné minuty, kde ruce mohou dopomáhat. Dále také musí plavat 100 metrů na boku s přenášením plavecké desky, kde je možné se v polovině úseku otočit na druhý bok a uplavat 8 metrů pod vodou tak, že po zanoření nebude v průběhu úseku vidět žádná část těla.

Při záchraně tonoucích musí uchazeč zvládnout tažení stejně vážícího „tonoucího“ na vzdálenost 25 metrů způsobem znak, zvládnout Americký způsob narovnání a v neposlední řadě správně použít základní pomůcky, mezi které zařazujeme hod míčem, podkovou a dopomoc pomocí pásu.

V balíčku první pomoci je správné použití šátkových obvazů, zvládnutí péče o postiženého v bezvědomí, včetně použití KPR jedním zachráncem, ošetření ran a zástava krvácení. „Krvácení je stav, při kterém uniká krev z cév v důsledku porušení cévních stěn“ (Kaufman, 2007, 35).

Zkoušky z potápění zahrnují plavání 50 metrů se základní potápěčskou výstrojí, potápění na nádech – hyperventilace a působení tlaku, vylovení dvou puků, které jsou v minimální hloubce 1,2 metru rozmístěny na ploše 3x3 metry a tažení tonoucího na vzdálenost 50 metrů s použitím ploutví.

Mezi doplňující znalosti, které musí uchazeč prokázat, jsou znalosti a pravidla prevence proti tonutí, znalosti o nebezpečích na stojatých a tekoucích vodách, získání základních znalostí o poslání ČČK a VZS ČČK. Jako poslední do této skupiny patří úspěšné zvládnutí základních uzlů, jako je osmičkové oko, ambulantní uzel, lodní smyčka a dvojité rybářský uzel.

Pokud uchazeč splní všechny výše uvedené požadavky z každého odvětví, získá potvrzení o získání kvalifikace vydané Prezidiem (ČČK, 2017).

Mladý záchranář 6/Z6

Pokud je uchazeč členem VZS, dosáhl věku 10 let a má doloženou zdravotní způsobilost, může se ucházet o kvalifikaci Mladého záchranáře 6/Z6. Tuto výuku musí opět vést člen s minimální kvalifikací Z3 a je také omezena věkem, s platností do 14 let, včetně. Závěrečné zkoušky odpovídají stejným balíčkům jako u kvalifikace Mladý záchranář 7, nicméně požadavky jsou zvýšené.

Balíček plavání zahrnuje šest bodů. Uplavat zvoleným způsobem 200 metrů v čase 9 minut, šlapat vodu po dobu jedné minuty bez pomoci horních končetin, plavat 100 metrů na boku s přenášením plavecké desky. Dále musí uplavat 15 metrů pod vodou a plavání v šatech a poté si šaty ve vodě vysvléct. Mezi poslední bod patří udržení se na hladině po dobu 1 minuty pouze horními končetinami.

Při záchraně tonoucího musí ucházející táhnout „tonoucího“ na vzdálenost 75 metrů způsobem znak, zvládnout Americký způsob narovnání a použití základních záchranných pomůcek. V neposlední řadě nesmíme zapomenout na předvedení dvou technik obrany plavčíka, dvou technik tažení a na dopomoc tažením na pásu na padesátimetrovou vzdálenost a jednoduché zapnutí pásu.

V balíčku první pomoci musí zvládnout péči o postiženého v bezvědomí, včetně KPR jedním zachráncem, ošetření ran, zástavu krvácení a používání šátkových obvazů.

Při potápění se musí dozvědět o nebezpečích při potápění na nádech, uplavat 50 metrů se základní potápěčskou výstrojí, vylovit dva puky, které jsou umístěny na ploše 3x3m v hloubce 1,8-3 metry. V posledním bodě musí táhnout „tonoucího“ na vzdálenost 50 metrů s použitím ploutví.

V doplňujících znalostech musí získat základní znalosti o posláních ČČK, Červeného pŕlměsíce a VZS ČČK, získat znalosti o pravidlech prevence proti tonutí a o nebezpečích na stojatých a tekoucích vodách a naučit se používat základní uzly.

Výstupem z kurzu je závěrečná zkouška ze všech balíčků a při zdárném splnění uchazeč získá kvalifikaci vydanou Prezidiem (ČČK, 2017).

Mladý záchranář 5/Z5

Pro zahájení přípravy musí být uchazeč členem VZS, dosáhnout věku čtrnácti let a mít doloženou zdravotní způsobilost. Kvalifikace je platná do 18 let, včetně, tedy omezená věkem. Výuku může provádět člen s minimální kvalifikací Z3, zatímco závěrečné zkoušky, které odpovídají dále uvedeným dovednostem, probíhají pod dozorem člena VZS s platnou kvalifikací vyšší než Z3.

V balíčku plavání musí aspirant uplavat 100 metrů volným způsobem do limitu dvou minut a 300m volným způsobem do devíti minut. Nadále musí jednu minutu šlapat vodu bez pomoci horních končetin, kde lokty musejí být z vody a pomoci horních končetin se musí jednu minutu udržet na hladině. Také musí zvládnout plavání 25 metrů pod vodou, uplavat v oblečení vzdálenost minimálně 45 metrů, po odplavání si ve vodě oblečení vysvléct a uplavat na boku 100 metrů s přenášením dvoulitrové lahve, která je naplněna vodou.

Do balíčku záchrany tonoucích zařazujeme tažení „tonoucího“ na stometrovou vzdálenost způsobem znak, Americký způsob narovnání, včetně vytažení „tonoucího“ z bazénu, předvedení dvou technik obrany plavčíka a dvou technik tažení. Nadále balíček zahrnuje zkoušku z použití základních záchranných pomůcek, jako je hod míčem, hod podkovou a podání pásu, dopomoc tažením na pásu a stabilizace „tonoucího.“ Hody jsou podmíněny úspěšností a to 6 zásahů z 10 hodů na vzdálenost sedm metrů. Posledním bodem je zvládnutí padesátimetrové záchranné akce s figurínou v čase do 2 minut. Tato akce se musí splnit v následujícím pořadí – vstup do vody kročným způsobem, plavání 25 metrů volným způsobem, zanoření pro figurínu v hloubce 1,5 m, vynesení a tažení na 25 metrů.

Zvládnutí šátkových a obinadlových obvazů, péče o postiženého v bezvědomí, včetně použití KPR jedním i dvěma zachránci s pomůckami, ošetření ran a zástava krvácení, způsob stabilizace při podezření na poranění páteře, první pomoc při poranění hlavy, břicha a hrudníku a vyproštění, transport, polohování a třídění raněných zařazujeme do balíčku první pomoci.

V balíčku potápění by se měl uchazeč dozvědět o nebezpečí při potápění na nádech a o potápěčské výstroji. Také by měl uplavat 300 metrů s potápěčskou výstrojí do 5 minut, vylovit dva puky, které jsou v hloubce 3-5 m, táhnout tonoucího s použitím ploutví na padesátimetrovou vzdálenost a sundat si, nasadit a vylít vodu z masky pod hladinou.

Posledním balíčkem jsou doplňující znalosti, mezi které zařazujeme získání základních znalostí o ČČK a VZS ČČK, získání znalostí v záchranně tonoucích a základech hydrologie, použití základních uzlů a seznámení s materiálem pro lezení.

Závěrečná zkouška je podle vzdělávacího programu a po úspěšném splnění všech dovedností získá uchazeč potvrzení o získání kvalifikace (ČČK, 2017).

2.9.2 Kvalifikační minima

Záchranářské minimum/ZM

Pro vstupní požadavky musí být ucházející člen VZS, dosáhnout 18 let, nejpozději v době zkoušek, mít doloženou zdravotní způsobilost a ukončenou školní docházku. Záchranářské minimum je minimální kvalifikace pro získání statutu člena VZS. Platnost této kvalifikace je 2 roky a možnost prodloužení je na základě přezkoušení ze stejných požadavků jako u závěrečných zkoušek. Kurz probíhá blokově nebo průběžnou výukou pod vedením člena s minimální kvalifikací Z3.

Obsahem kurzu je prevence na bazénech a koupalištích, první pomoc a záchrana v bazénu.

Závěrečné zkoušky jsou složeny z písemného testu první pomoci a prevence na bazénech a koupalištích a modelové situace z první pomoci a základních dovedností záchrany v bazénu. V modelové situaci musí uchazeč předvést KPR podle Basic life support (BLS). „Základní neodkladná resuscitace (ZNR) je soubor opatření směřujících k obnově oběhu okysličené krve v organismu postiženém náhlým selháním jedné nebo více základních životních funkcí – vědomí, dýchání a krevního oběhu“ (Pokorný, 2010, 7). Také musí ukázat správný postup při poskytnutí první pomoci a vysvětlit výběr pomůcek. Konání zkoušek probíhá před zkušební komisí v termínu, který uchazeč musí oznámit nejpozději 15 dní předem. Komise je složena minimálně ze dvou členů. Jeden musí mít kvalifikaci vyšší než Z3 a druhý kvalifikaci SPP nebo vyšší. Druhým členem komise může být i vyučující kurzu. Výstupem z kurzu je úspěšné absolvování závěrečné zkoušky a získání kvalifikace vydané Prezidiem (ČČK, 2017).

Záchranářské minimum pro volnou vodu/MVV

Pro ucházení o tuto kvalifikaci musí být žadatel řádným členem VZS, mít doloženou zdravotní způsobilost a musí překonat souvislým plaváním 200 metrů bez známek vyčerpání. Tato kvalifikace je minimální kvalifikací pro vykonávání služby na stanicích VZS a je platná 2 roky. Kurz probíhá průběžnou nebo blokovou výukou pod vedením člena s platnou minimální kvalifikací Záchranář VZS.

V kurzu se uchazeči zabývají první pomocí a to zejména bezvědomím, neodkladnou resuscitací, krvácením, šokovými stavy a poraněními teplem, páteře, míchy, hrudníku a břicha. Dále se vyučují záchrane tonoucích na volné vodě a používání plavidel.

Při závěrečných zkouškách musí být v komisi opět dva členové, ale tentokrát musí mít jeden minimální kvalifikaci Záchranář VZS a jeden minimální kvalifikaci SPP. Navíc může být třetím členem komise i vedoucí kurzu. Zkouška je složena z praktické části a písemného testu. Praktická část je z první pomoci, záchrany tonoucích na volné vodě a technické pomoci a plavidla. Z první pomoci a záchrany tonoucích na volné vodě uchazeč musí složit i písemný test. Úspěšným zvládnutím zkoušek získá uchazeč kvalifikaci Záchranářské minimum pro volnou vodu vydané Prezidiem (ČČK, 2017).

Vůdce záchranářského plavidla/VZP

Být řádným členem VZS, mít doloženou zdravotní způsobilost a kvalifikaci MVV nebo vyšší a být držitelem platného dokladu Vůdce malého plavidla kategorie M, může se uchazeč ucházet o tuto kvalifikaci. Kvalifikace je platná dva roky a získá možnost používání plavidla VZS. Organizace kurzu probíhá na základě žádosti Pobočného spolku, kterou zašle Prezidiu minimálně 30 dní před zahájením výuky. Kurz probíhá blokovou výukou pod vedením člena s minimální kvalifikací Záchranář VZS nebo SVZP.

Vedení a problematika plavidla, všeobecné znalosti o údržbě, vybavení a technice plavidla a doplňující znalosti jsou obsahem celého kurzu. Výstupem z kurzu jsou závěrečné zkoušky, které probíhají před schválenou zkušební komisí, složenou minimálně ze dvou členů. Člen, který vedl kurz, může být druhým členem komise, nicméně první musí mít minimální kvalifikaci Záchranář VZS nebo SVZP. Zkoušky probíhají z předvedení situací, jako je kotvení, zajištění a vlečení, vedení plavidla při krizi, nakládání osob a základní lanové techniky.

Pokud uchazeč splní výše uvedené body, získá kvalifikaci Vůdce záchranářského plavidla vydanou Prezidiem. Tato kvalifikace je minimálním požadavkem pro vedení člunu VZS (ČČK, 2017).

2.9.3 Základní kvalifikace

Záchranář 3/Z3

Tato kvalifikace může být uznána na základě žádosti podané Prezidiu za předešlou kvalifikaci, která nesla dřívější název – Plavčík.

Vstupními podmínkami není nic jiného než být členem VZS, minimálně v den zkoušek dosáhnout osmnácti let, mít ukončenou základní školní docházku a doloženou zdravotní způsobilost. Tato kvalifikace je úspěšnou podmínkou pro další navazující

kurzy Záchranář 2/Z2 a Záchranář VZS. Platnost je 2 roky. Kurz opět probíhá formou průběžné výuky nebo blokově a je veden prověřeným členem Prezidiem nebo Pobočným spolkem s kvalifikací Z2 a vyšší.

Obsahem celého kurzu jsou určité předmětové skupiny, jako je plavání, první pomoc, potápění, záchrana tonoucích na volné vodě, teorie plavidel a ovládání plavidel. V plavání si uchazeč zdokonalí techniku plaveckých způsobů, záchranu tonoucích či různé techniky záchrany. V první pomoci se přiučí všeobecným zásadám, neodkladné resuscitaci, postupu při bezvědomí, krvácení, šoku, tepelným poranění, poranění páteře, míchy, hrudníku a břicha, obvazovým technikám, ale i ČČK a pŕlměsíci. Mezi potápění při kurzu zařazují základní potápěčskou výstroj a celkovou diagnostiku při nehodách. V doplňujících znalostech se uchazeč dozví více o vzdělávacím programu VZS, historii, prevenci zdraví, kontrole a provozu zařízení a dokonce i základech hydrologie a lanové technice. Kotvení, vedení plavidel, veslování a pádlování zařazujeme do skupiny plavidla, resp. teorie a ovládání plavidel. Stabilizační techniky při poranění páteře se vyučují v záchrane tonoucích.

Závěrečné zkoušky probíhají minimálně před dvoučlennou komisí schválenou Prezidiem. Jeden z komise musí mít platnou kvalifikaci SBK a vyšší a druhý SPP a vyšší. Termín zkoušky je nutné nahlásit písemně členům Prezidia nejpozději 15 dní před konáním. Zkouška je podle vzdělávacího programu a po úspěšném absolvování získá uchazeč tuto kvalifikaci vydanou Prezidiem (ČČK, 2017).

Záchranář 2/Z2

Kvalifikaci Záchranář 2 mohli dříve získat pod názvem Mistr plavčí. Na základě písemné žádosti podané Prezidiu může být tako kvalifikace uznána za kvalifikaci Z2.

Pro ucházení se o tuto kvalifikaci musí být aspirant členem VZS, mít doloženou zdravotní způsobilost a tím nejdůležitějším požadavkem je platná kvalifikace Z3. Kvalifikace Z2 je i vstupní podmínkou pro některé pedagogické kvalifikace a uchazeči platí 4 roky. Člen s minimální kvalifikací SBK může vést celý kurz, mimo výuku první pomoci, ta musí být pod vedením SPP. Všichni vyučující jsou vybráni pověřeným členem.

V kurzu jsou opět uchazeči vyučováni různým oblastem, mezi které zařazujeme plavání, první pomoc, plavidla, potápění a doplňující znalosti záchranáře. Plavecká příprava pro činnost záchranáře, záchranné pomůcky a záchrana tonoucích patří do oblasti plavání. V oblasti plavidla, první pomoci a potápění se vyučují stejné body jako

u Z2. V doplňujících znalostech se navíc učí legislativě a prevenci, spojení skrz radiostanici, speciálními tématům, ale i psychologii v individuální odolnosti.

Termín pro konání zkoušek musí být oznámen písemně Prezidiu nejpozději 15 dní před jejich konáním. Závěrečná zkouška opět probíhá před dvoučlennou zkušební komisí schválenou Prezidiem. Komise musí být složená z členů, kteří mají kvalifikaci Instruktor VZS a vyšší a kvalifikaci SBK a vyšší. Třetím členem komise může být vyučující kurzu. Pokud uchazeč úspěšně splní zkoušky, dostane potvrzení o kvalifikaci, která je vydaná Prezidiem (ČČK, 2017).

Záchranář VZS

Dříve byla tato kvalifikace nazývána jako Záchranář na volné vodě. Na základě písemné žádosti může být uznána za kvalifikaci Záchranář VZS.

Aspirant musí doložit zdravotní způsobilost, mít kvalifikaci Z3 nebo vyšší, být držitelem Vůdce malého plavidla kategorie M a v první řadě musí být členem VZS. Předmětem této kvalifikace je zajištění bezpečnosti na vodních plochách a tocích a případný záchranný zásah, je-li to nezbytné. Platnost je 4 roky s možností prodloužení na základě doškolení, ale pouze v době platnosti kvalifikace. Kurz je veden členem s kvalifikací Lektor VZS, který je pověřen Prezidiem a probíhá pouze jako bloková výuka.

Obsahem kurzu je zajištění, prevence, bezpečnost a ochrana zdraví uživatelů na vodních plochách a tocích, plavání, potápění s přístroji, záchrana tonoucích na vodních plochách a tocích, záchrana tonoucích s poraněnou páteří, ovládání plavidel, technika při lezení, první pomoc, psychologie a komunikace záchránce a právní normy.

Termín závěrečných zkoušek vyhlásí Prezidium nejpozději 3 měsíce před zahájením. Komise je složena minimálně z 3 členů schválených Prezidiem. Přítomni musí být dva členové s platnou minimální kvalifikací Instruktor VZS a jeden s kvalifikací Lektor VZS, kterým může být i vedoucí kurzu (ČČK, 2017).

2.9.4 Pedagogické kvalifikace

Školitel první pomoci/SPP

Tato pedagogická kvalifikace slouží jako oprávnění vyučovat a zkoušet první pomoc v rámci kurzů. „První pomoc lze definovat jako vzorec chování a úvodní pomoci poskytované při náhle vzniklém onemocnění nebo úrazu. První pomoc může být zahájena kýmkoliv a v jakékoliv situaci“ (Truhlář, 2015, 55). Pokud se o kvalifikaci chce ucházet, musí být členem VZS, mít 21 let, ukončené středoškolské vzdělání (SŠ), doloženou zdravotní způsobilost a pedagogickou praxi na kurzech VZS a také být držitelem kvalifikace ZM nebo vyšší a mít doporučení Instruktor VZS nebo vyšší.

Celý kurz vyhláší Prezidium a také probíhá pod jeho vedením pověřeného SPP s ukončeným lékařským vzděláním. Je organizován jako bloková výuka. Kvalifikace uchazeči platí 4 roky s možností prodloužení na základě doškolení v době platnosti kvalifikace.

Závěrečné zkoušky jsou vyhlášeny Prezidiem nejpozději 3 měsíce před zahájením. Zkouška probíhá před zkušební komisí, která je složena minimálně ze dvou členů a je schválena Prezidiem. První člen je SPP s ukončeným lékařským vzděláním a druhý člen s kvalifikací Instruktor VZS nebo vyšší. Třetím členem komise může být člen, pod jehož vedením kurz probíhal (ČČK, 2017).

Školitel pro bazénové kvalifikace/SBK

K získání kvalifikace SBK je úspěšné splnění všech podmínek na základě vlastní písemné žádosti podané Prezidiu. Uchazeč musí mít 21 let, být řádným členem VZS, doložit zdravotní způsobilost, doporučení Instruktora VZS nebo vyšší, ukončené SŠ vzdělání, kvalifikaci Z2 a SPP a mít doloženou praxi na dvou kurzech včetně závěrečných zkoušek z kvalifikace Z3. Pokud podmínky splní, může se kompletně účastnit jako člen zkušební komise a provádět výuku na kurzech ZM, Z3 a Z2. Také se podílí na organizaci kurzů a seminářů. Platnost je 4 roky, ale povinností je se zúčastnění minimálně 2 kurzů, zkoušek nebo doškolení za 2 roky. Prodloužení kvalifikace probíhá formou doškolení v době platnosti kvalifikace (ČČK, 2017).

Školitel vůdců záchranářského plavidla/SVZP

Tuto kvalifikaci také podmiňují vstupní požadavky, mezi které opět patří být členem VZS, dosažení 21 let, doložená způsobilost a ukončené SŠ vzdělání. Navíc musí mít doporučení představenstva mateřského Pobočného spolku nebo Prezidia, být držitelem dokladu Vůdce malého plavidla kategorie M a účastnit se na kurzu Záchranář VZS a splnění závěrečných zkoušek z hladinové služby. Kvalifikaci získá výše uvedenými požadavky. SVZP je jmenován Prezidiem na základě písemné žádosti a poté je oprávněn se účastnit jako člen zkušební komise a vyučovat kurzy VZP. SVZP má stejné podmínky platnosti jako SBK (ČČK, 2017).

Instruktor VZS

Instruktor VZS má stejné podmínky pro získání jako dvě předešlé a to splnění vstupních požadavků. Mezi ně opět zařazujeme doloženou zdravotní způsobilost, být členem VZS, dosáhnout věku 21 let, doporučení Lektora nebo Instruktora VZS, ukončené SŠ vzdělání, být držitelem kvalifikací Záchranář VZS, Z2 a SPP a v neposlední řadě být absolvent kurzu pro práci ve výškách nad volnou hloubkou, jako je hasič lezec, záchranář lezec a další, nebo držitel minimální potápěčské kvalifikace a mít doloženou výukovou praxi minimálně čtyř kurzů včetně závěrečných zkoušek v rámci kurzů VZS. Po podání písemné žádosti je jmenován Instruktor VZS Prezidiem. Předmětem činnosti je možnost provádění kompletní výukové činnosti a účasti se zkoušek jako člen zkušební komise. Platnost je 6 let a opět uchazečovou povinností je se zúčastnit či uspořádat minimálně dva kurzy, doškolení či zkoušky za 2 roky (ČČK, 2017).

Lektor VZS

Lektor VZS je jmenován Prezidiem po podané žádosti uchazeče a po splnění všech podmínek, mezi které zařazujeme doloženou zdravotní způsobilost, být řádným členem VZS, doporučení Lektora VZS, ukončené SŠ vzdělání, kvalifikaci Záchranář VZS, Z2 a SPP. Dále také musí mít potápěčskou kvalifikaci, být absolventem kurzu pro práci ve výškách nad volnou hloubkou a doloženou výukovou praxi minimálně čtyřech kurzů v rámci VZS. Držitel této kvalifikace je na základě pověření kompetentně provádět výukovou činnost a účastnit se všech zkoušek jako člen komise. Kvalifikace Lektor VZS má platnost 6 let a opět je povinností se zúčastnit či uspořádat minimálně dva kurzy, zkoušky, doškolení za 2 roky (ČČK, 2017).

2.10 Seznam pobočných spolků VZS v České republice

1. PS Blansko, Sadová 2, 678 01 Blansko
2. PS Brno, Bělohorská 2614/28, 636 00 Brno
3. PS Bruntál, Jiráskova 1626/3, 792 01 Bruntál
4. PS České Budějovice, V. Talicha 814/31, 370 05 České Budějovice
5. PS Český Krumlov, U Kasáren 111, 381 01 Český Krumlov
6. PS Dvůr Králové nad Labem, Erbenova 2367, 544 01 Dvůr Králové nad Labem
7. PS Frýdek – Místek, Lidická 1694, 738 01 Frýdek – Místek
8. PS Chrudim, V Průhonech 503, 537 03 Chrudim III
9. PS Jablonec nad Nisou, Uhelná 991/5, 466 01 Jablonec nad Nisou
10. PS Karlovy Vary – Jesenice, kpt. Nálepky 261/1, 360 04 Karlovy Vary
11. PS Kladno II, Klikorkova 3255, 272 01 Kladno
12. PS Klatovy, Purkyňova 743, 339 01 Klatovy 2
13. PS Krnov, Zahradní 496/1, 794 01 Krnov
14. PS Slezská Harta, č.p. 42, 793 68 Leskovec nad Moravicí
15. PS Letovice – Křetínka, Lazinov 56, 679 62 Lazinov
16. PS Liberec, Horní Kopečná 644/17, 460 06 Liberec 6 – Rochlice
17. PS Most, Eduarda Basse 1157/5, 434 01 Most
18. PS Náchod, Pražská 1752, 547 01 Náchod
19. PS Nechanice, Vikletice 47, 438 01 Chbany
20. PS Neratovice, Mládežnická 435, 277 11 Neratovice
21. PS Nové Město nad Metují, Dukelská 603, 549 01 Nové Město nad Metují
22. PS Nové Mlýny, Zámecké náměstí 6/8, 690 02 Břeclav
23. PS Nový Jičín, Máchova 1100/60, 741 01 Nový Jičín
24. PS Nový Jičín – R, Dlouhá 1866/42, 741 01 Nový Jičín
25. PS Ostrava, U Rourovny 754/4, 721 00 Ostrava – Svinov
26. PS Pastviny, Na Rybníku 261, 561 17 Dlouhá Třebová
27. PS Plzeň, Dvořákova 29, 301 07 Plzeň
28. PS Praha 6, V Pařezinách 558, 190 12 Praha 9
29. PS Praha 11, Ke Škole 1398/1, 149 00 Praha 4
30. PS Praha 15, Hornoměřolupská 873, 102 00 Praha 10 – Hostivař
31. PS Příbram, Nádvoří Msgre. Korejse, 261 01 Příbram

32. PS Soběslav, Kadlecova 306/II, 392 01 Soběslav
33. PS Sokolov, Atletická 2219, 356 01 Sokolov
34. PS Tábor, Střelnická I 243/1, 390 01 Tábor
35. PS Těrlicko, Vodní 95/10, 735 42 Těrlicko
36. PS Třebíč, Polanka 199/24, 674 01 Třebíč
37. PS Ústí nad Labem, Mezidomí 707/1, 400 01 Ústí nad Labem

3 Cíle

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit úroveň aktivity členů Vodní záchranné služby Českého červeného kříže v závislosti na jejich věku a jejich služebním věku (jak dlouho jsou členy VZS ČČK).

Dílčím cílem mé práce bylo vytvoření bodovacího hodnocení na pomoc určení úrovně praktické, teoretické i celkové aktivity.

3.1 Stanovení hypotéz

Pro můj výzkum jsem si stanovil hypotézu, že věkově i služebně mladší členové Vodní záchranné služby, jsou aktivnější v praxi (samotná záchrana, účast na akcích atd.) než členové starší. Naopak členové VZS starší (věkově i služebně) jsou aktivnější v teorii (kvalifikovanost a vzdělávání) než členové mladší.

4 Metodika

Pro potřeby mé praktické části bakalářské práce jsem si zvolil metodu řízeného rozhovoru.

Jedná se o otevřený kontakt s dotazovanou osobou a o jednu z možností získávání informací pomocí dotazování (Reichel, 2009).

Cílem strukturovaného rozhovoru je získat názory respondentů na předem dané otázky související s jejich životní zkušeností. Využití je vhodné tam, kde dotazující nepotřebuje oslovit tak velké množství respondentů (Vojtíšek, 2012).

Otázky jsou směřovány k určité oblasti a vyhodnocení výsledků má často kvantitativní i kvalitativní charakter. Výzkumník u rozhovoru počítá s tím, že respondent nebude vždy chtít odpovědět na všechny otázky, nebo jeho odpovědi nebudou úplně pravdivé. V úvodu rozhovoru seznamujeme respondenty s cílem rozhovoru, dále se věnujeme výzkumnému problému a v závěrečné fázi výzkumník odpovědi zrekapituluje a poděkuje respondentovi za čas a ochotu. U strukturovaného rozhovoru je důležité si určit okruhy, na které se bude výzkumník ptát a dále podle nich vytvořit otázky, které musí být krátké, jednoznačné, srozumitelné a správně formulované (Farkašová, et al., 2006).

4.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Pro zjišťování informací jsem si vybral členy Vodní záchranné služby Českého červeného kříže z různých pobočných spolků. Konkrétně se mi podařilo získat odpovědi od 61 členů z 18 pobočných spolků.

4.2 Zpracování dat

Pro zpracování dat jsem použil program Microsoft Office Word 2007 a 2013. Dále jsem použil Microsoft Office Excel 2007, pomocí kterého jsem vytvořil grafy a tabulky k mé praktické části.

Pro sběr dat jsem čerpal z odborných publikací, článků a webových stránek. Strukturovaný rozhovor jsem použil ke zjištění dané problematiky. Výběr respondentů byl cílený na členy VZS ČČK.

5 Výsledky

5.1 Sběr dat

- Ve svém výzkumu jsem celkem oslovil 61 respondentů z 18 různých pobočných spolků. Z Pobočného spolku:
 - Praha 15 – 13 respondentů
 - Náchod – 11 respondentů
 - Ústí nad Labem – 8 respondentů
 - Blansko – 5 respondentů
 - Soběslav – 4 respondenti
 - Český Krumlov – 4 respondenti
 - Příbram – 3 respondenti
 - Frýdek-Místek – 2 respondenti
 - Ostrava – 2 respondenti
 - Neratovice – 1 respondent
 - Chrudim – 1 respondent
 - Klatovy – 1 respondent
 - Praha 6 – 1 respondent
 - Praha 11 – 1 respondent
 - Plzeň – 1 respondent
 - Letovice – 1 respondent
 - Nové Mlýny – 1 respondent
 - Nový Jičín – 1 respondent
- Své odpovědi na otázky jsem porovnal s věkem respondentů, ale také s jejich členstvím u VZS ČČK, tedy služebním věkem.
- Z 61 oslovených je 15 respondentů ve věku 18-25 let, 15 respondentů je ve věku 26-35 let, 22 respondentů je ve věku 36-50 let a 9 respondentů je starších než 51 let.
- Z 61 oslovených je 12 respondentů členem VZS ČČK méně než 5 let, 13 respondentů je členem VZS ČČK 5-10 let a 36 respondentů je členem VZS ČČK déle než 10 let.

- Každému respondentovi jsem položil celkem 10 otázek. 6 otázek je zaměřeno na teoretickou aktivitu (kvalifikovanost a vzdělávání) a proto jsem tyto otázky zařadil do skupiny – **teorie**. Zbylé 4 otázky jsou zaměřené na aktivitu praktického charakteru (samotná záchrana, účast na akcích atd.) a ty jsem zařadil do skupiny – **praxe**.

Skupina – teorie obsahuje následující otázky:

1. Jste držitelem některé z těchto kvalifikačních minim?
2. Jste držitelem některé z těchto základních kvalifikací?
3. Jste držitelem některé z těchto pedagogických kvalifikací?
4. Byl/a jste v posledních dvou letech proškolen/a v poskytování první pomoci?
5. Absolvujete výuku a praktický nácvik KPR?
6. Kolikrát ročně absolvujete nácvik KPR?

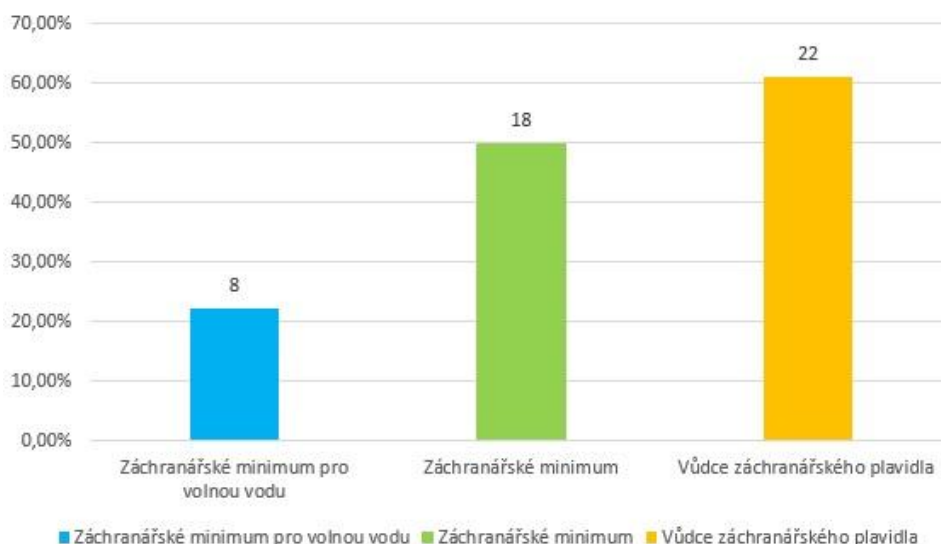
Skupina – praxe obsahuje následující otázky:

1. Účastníte se aktivně služeb jako vodní záchranář?
2. Kde se aktivně účastníte služeb jako vodní záchranář?
3. Kolikrát ročně se osobně účastníte na sportovních/kulturních akcích?
4. Zdokonalujete své plavecké dovednosti?

Teorie:

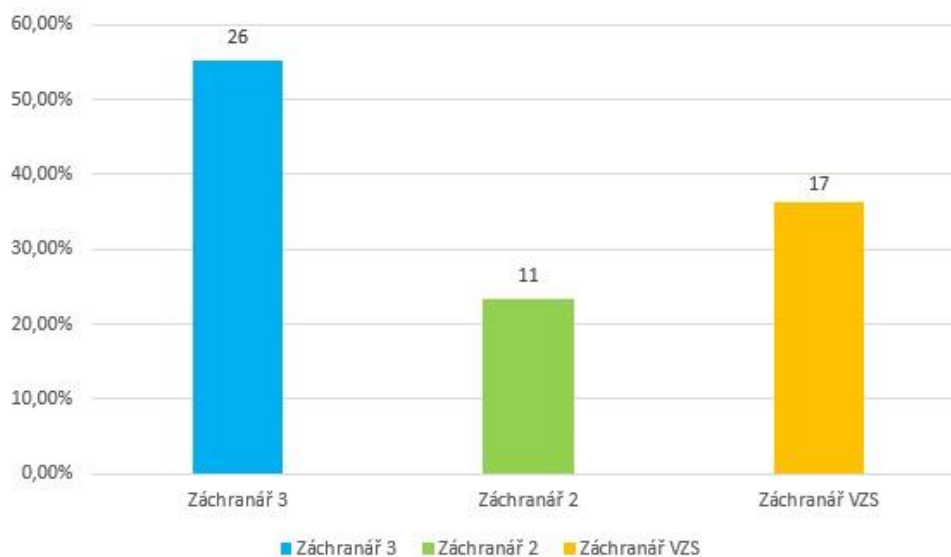
Otázka č. 1 – Jste držitelem některé z těchto kvalifikačních minim?

- Na tuto otázku odpovědělo z celkových 61 respondentů **36**.
- Dotazovaní mohli vybrat více možností, tudíž je dohromady **48** odpovědí.
- Záchranářské minimum pro volnou vodu – **8** odpovědí; Záchranářské minimum – **18** odpovědí; Vůdce záchranářského plavidla – **22** odpovědí.

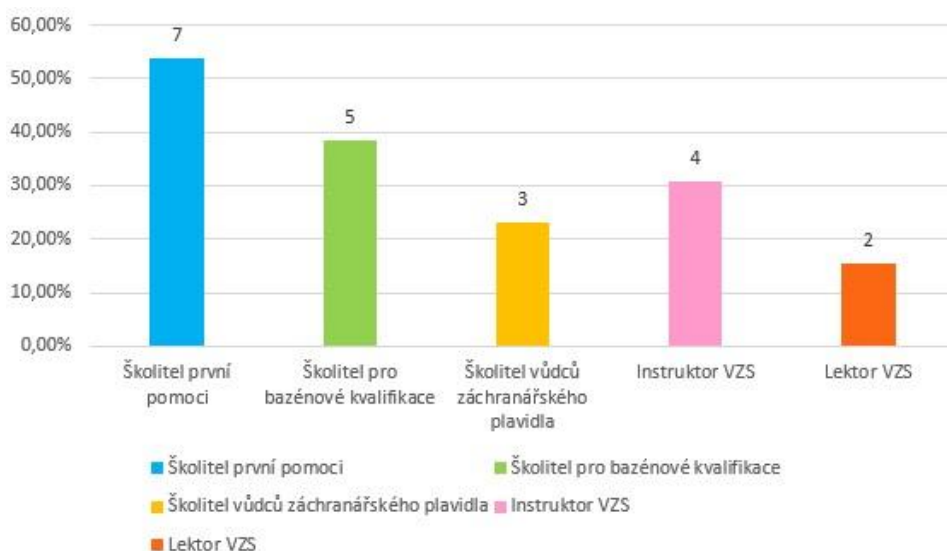
Otázka č. 2 – Jste držitelem některé z těchto základních kvalifikací?

- Na tuto otázku odpovědělo z celkových 61 respondentů **47**.
- Dotazovaní mohli vybrat více možností, proto je dohromady **54** odpovědí.
- Záchranář 3 – **26** odpovědí; Záchranář 2 – **11** odpovědí; Záchranář VZS – **17** odpovědí.

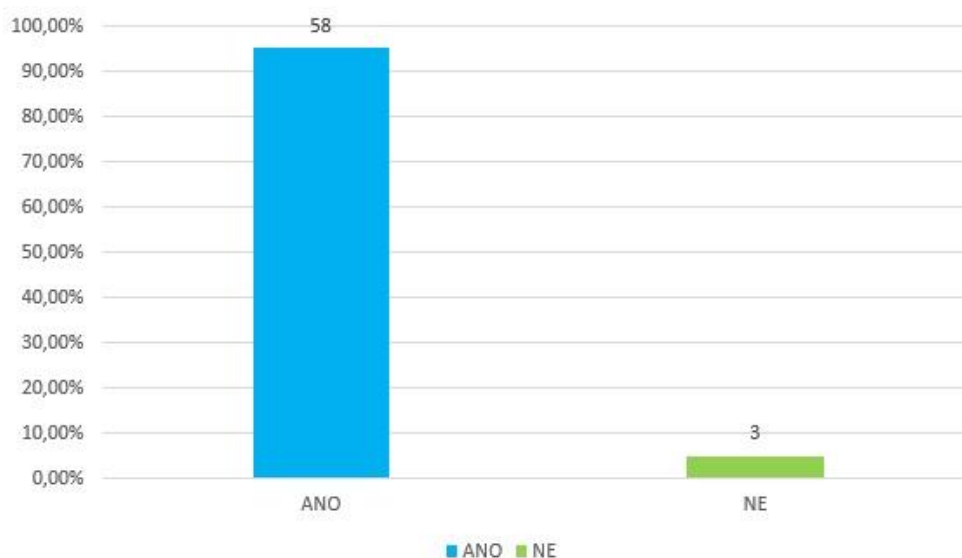
Otázka č. 3 – Jste držitelem některé z těchto pedagogických kvalifikací?

- Na tuto otázku odpovědělo z celkových 61 respondentů **13**.
- Dotazovaní mohli vybrat více možností, tedy je dohromady **21** odpovědí.
- Školitel první pomoci – **7** odpovědí; Školitel pro bazénové kvalifikace – **5** odpovědí; Školitel vůdců záchranářského plavidla – **3** odpovědi; Instruktor VZS – **4** odpovědi; Lektor VZS – **2** odpovědi.

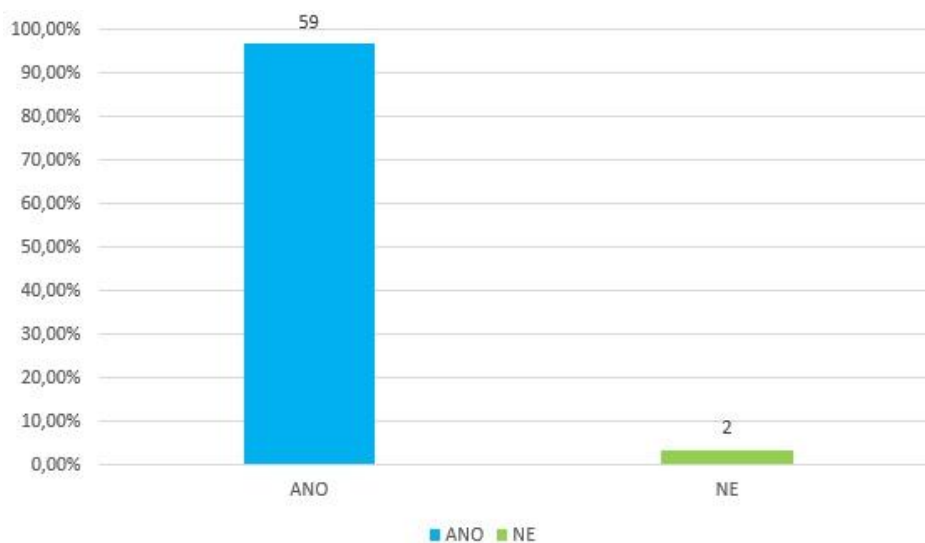
Otázka č. 4 – Byl/a jste v posledních dvou letech proškolen/a v poskytování první pomoci?

- Na tuto otázku odpovědělo všech 61 respondentů.
- ANO odpovědělo **58**, NE **3**.

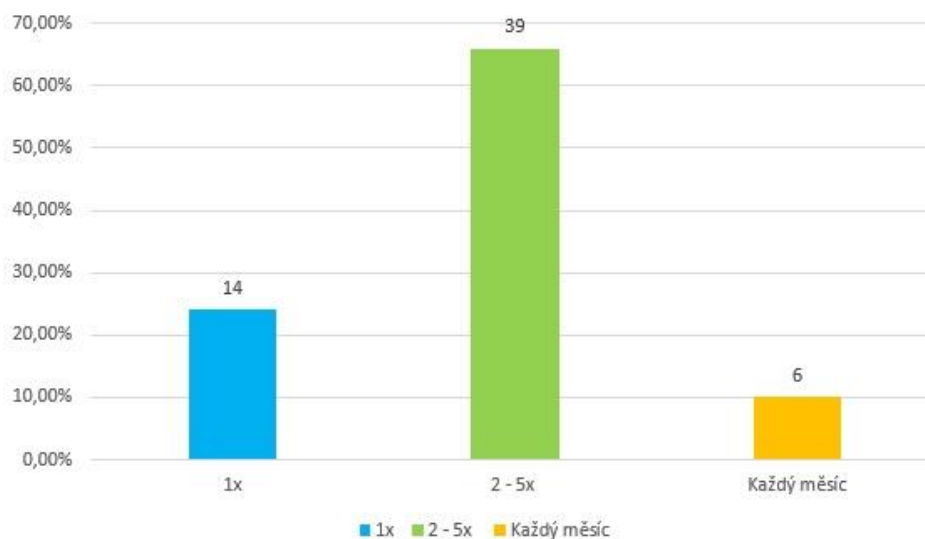
Otázka č. 5 – Absolvujete výuku a praktický nácvik KPR?

- Na tuto otázku odpovědělo všech 61 respondentů.
- ANO odpovědělo **59**, NE **2**.

Otázka č. 6 – Kolikrát ročně absolvujete nácvik KPR?

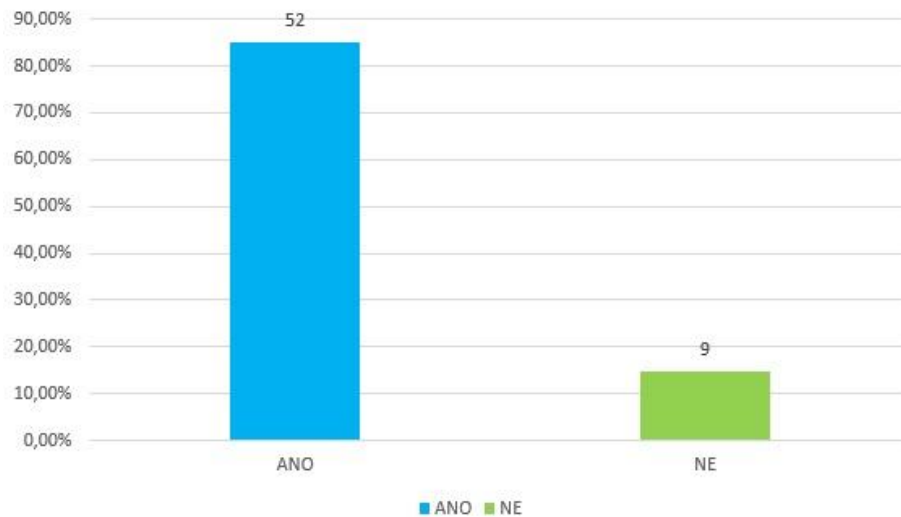
- Na tuto otázku odpovědělo z celkových 61 respondentů **59**.
- 1x – **14** odpovědí; 2 až 5x – **39** odpovědí; každý měsíc – **6** odpovědí.

Praxe:

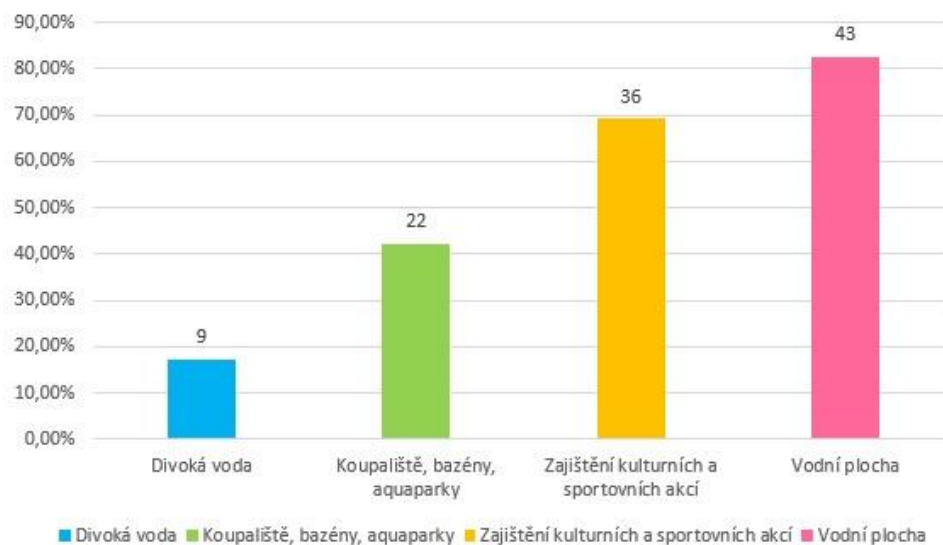
Otázka č. 1 – Účastníte se aktivně služeb jako vodní záchranář?

- Na tuto otázku odpovědělo všech 61 respondentů.
- ANO odpovědělo **52**, NE **9**.

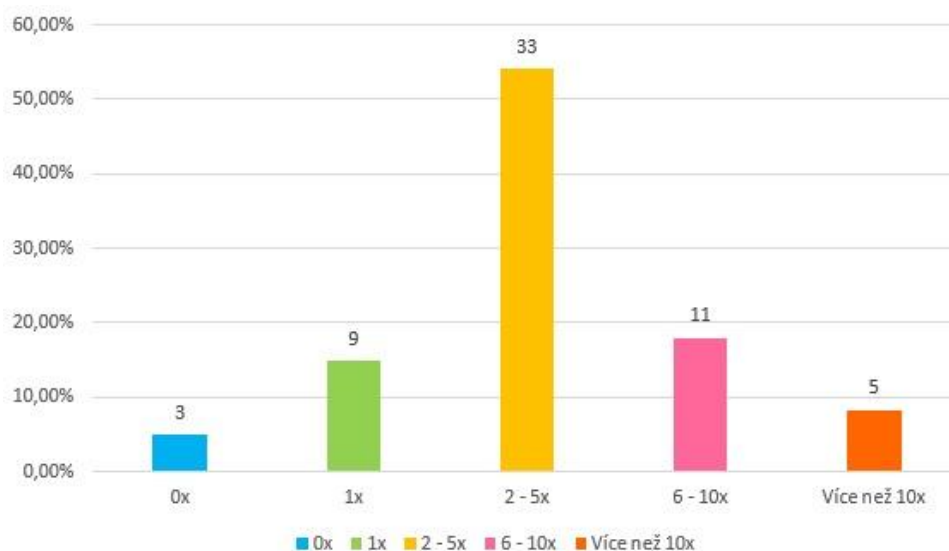
Otázka č. 2 – Kde se aktivně účastníte služeb jako vodní záchranář?

- Na tuto otázku odpovědělo z celkových 61 respondentů **52**.
- Dotazovaní mohli vybrat více možností, proto je dohromady **110** odpovědí.
- Divoká voda – **9** odpovědí; Koupaliště, bazény, aquaparky – **22** odpovědí; Zajištění kulturních a sportovních akcí – **36** odpovědí; Vodní plocha – **43** odpovědí.

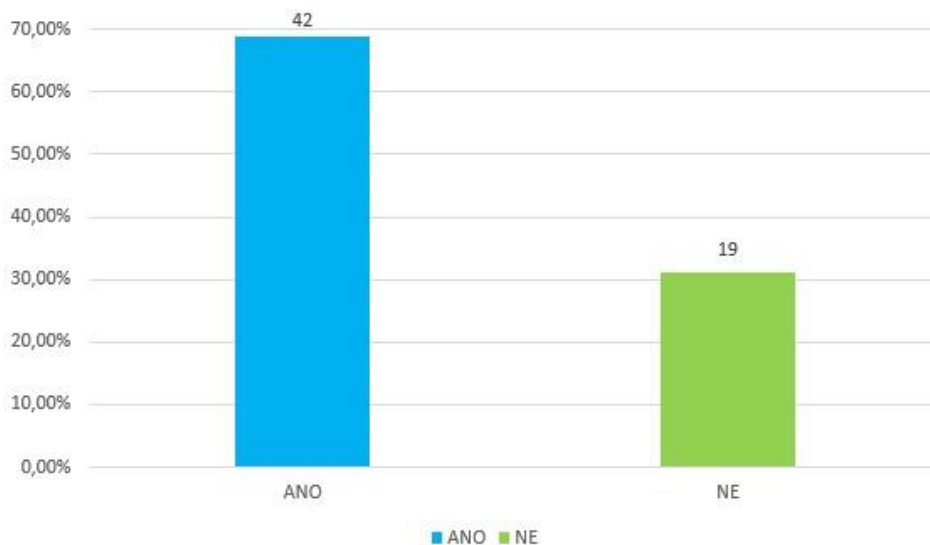
Otázka č. 3 – Kolikrát ročně se osobně účastníte na sportovních/kulturních akcích?

- Na tuto otázku odpovědělo z celkových 61 respondentů **61**.
- 0x – **3** odpovědi; 1x – **9** odpovědi; 2 až 5x – **33** odpovědi; 6 až 10x – **11** odpovědi; 11x a více – **5** odpovědi.

Otázka č. 4 – Zdokonalujete své plavecké dovednosti?

- Na tuto otázku odpovědělo všech 61 respondentů.
- ANO odpovědělo **42**, NE **19**.

5.2 Vyhodnocení výsledků

V každé skupině bylo možné získat za každou otázku určitý počet bodů. V teorii byl maximální počet 15 bodů a v praxi byl maximální počet 10 bodů. Dohromady bylo tedy možné získat 25 bodů. Níže uvedené tabulky znázorňují body za jednotlivou odpověď u každé skupiny a rozmezí bodů, které znázorňují celkovou aktivitu.

Bodovací systém – teorie

OTÁZKA	ODPOVĚĎ	POČET BODŮ ZA JEDNU ODPOVĚĎ	MAXIMÁLNÍ POČET BODŮ ZA OTÁZKU
1. JSTE DRŽITELEM NĚKTERÉ Z TĚCHTO KVALIFIKAČNÍCH MINIM?	Záchranářské minimum	1	3
	Záchranářské minimum pro volnou vodu	1	
	Vůdce záchranářského plavidla	1	
2. JSTE DRŽITELEM NĚKTERÉ Z TĚCHTO ZÁKLADNÍCH KVALIFIKACÍ?	Záchranář 3	1	2
	Záchranář 2	1	
	Záchranář VZS	1	
3. JSTE DRŽITELEM NĚKTERÉ Z TĚCHTO PEDAGOGICKÝCH KVALIFIKACÍ?	Školitel první pomoci	1	5
	Školitel pro bazénové kvalifikace	1	
	Školitel vůdců záchranářského plavidla	1	
	Instruktor VZS	1	
	Lektor VZS	1	
4. BYL/A JSTE V POSLEDNÍCH DVOU LETECH PROŠKOLEN/A V POSKYTOVÁNÍ PRVNÍ POMOCI?	ANO	1	1
	NE	0	
5. ABSOLVUJETE VÝUKU A PRAKTICKÝ NÁCVIK KPR?	ANO	1	1
	NE	0	
6. KOLIKRÁT ROČNĚ ABSOLVUJETE NÁCVIK KPR?	0x	0	3
	1x	1	
	2 – 5x	2	
	Každý měsíc	3	
CELKEM BODŮ			15

Rozmezí bodů

AKTIVITA	NÍZKÁ	PODPRŮMĚRNÁ	PRŮMĚRNÁ	NADPRŮMĚRNÁ	VYSOKÁ
POČET ZÍSKANÝCH BODŮ	0 – 3	4 – 6	7 – 9	10 – 12	13 – 15

Bodovací systém – praxe

OTÁZKA	ODPOVĚĎ	POČET BODŮ ZA JEDNU ODPOVĚĎ	MAXIMÁLNÍ POČET BODŮ ZA OTÁZKU
1. ÚČASTNÍTE SE AKTIVNĚ SLUŽEB JAKO VODNÍ ZÁCHRANÁŘ?	ANO	1	1
	NE	0	
2. KDE SE AKTIVNĚ ÚČASTNÍTE SLUŽEB JAKO VODNÍ ZÁCHRANÁŘ?	Vodní plocha	1	4
	Koupaliště, bazény, aquaparky	1	
	Divoká voda	1	
	Zajištění kulturních a sportovních	1	
3. KOLIKRÁT ROČNĚ SE OSOBNĚ ÚČASTNÍTE NA SPORTOVNÍCH/KULTURNÍCH AKCÍCH?	0x	0	4
	1x	1	
	2 – 5x	2	
	5 – 10x	3	
	Více než 10x	4	
4. ZDOKONALUJETE SVÉ PLAVECKÉ DOVEDNOSTI?	ANO	1	1
	NE	0	
CELKEM			10

Rozmezí bodů

AKTIVITA	NÍZKÁ	PODPRŮMĚRNÁ	PRŮMĚRNÁ	NADPRŮMĚRNÁ	VYSOKÁ
POČET ZÍSKANÝCH BODŮ	0 – 2	3 – 4	5 – 6	7 – 8	9 – 10

Rozmezí bodů celkem

AKTIVITA	NÍZKÁ	PODPRŮMĚRNÁ	PRŮMĚRNÁ	NADPRŮMĚRNÁ	VYSOKÁ
BODY	0 – 5	6 – 10	11 – 15	16 – 20	21 – 25

Nejdříve jsem rozdělil všechny respondenty do věkových skupin, poté do skupin členství a následně jsem spočítal body všech respondentů za teoretickou aktivitu, praktickou aktivitu a celkovou, která je součtem teorie a praxe. Všechny sečtené body v každé skupině jsem vydělil počtem respondentů a tím mi vyšel bodový průměr, který jsem zaokrouhlil na jedno desetinné místo. Ten jsem zařadil do rozmezí bodů a tím určil úroveň aktivity v jednotlivých skupinách. V následujících tabulkách jsou vidět výsledky mého výzkumu.

Výsledky věk

VĚK	TEORIE	AKTIVITA	PRAXE	AKTIVITA	TEORIE + PRAXE	AKTIVITA
18 – 25 let	5,4	PODPRŮMĚRNÁ	6,3	PRŮMĚRNÁ	11,7	PRŮMĚRNÁ
26 – 35 let	6,2	PODPRŮMĚRNÁ	5,0	PRŮMĚRNÁ	11,2	PRŮMĚRNÁ
36 – 50 let	5,9	PODPRŮMĚRNÁ	5,4	PRŮMĚRNÁ	11,3	PRŮMĚRNÁ
51 let a starší	4,5	PODPRŮMĚRNÁ	4,7	PODPRŮMĚRNÁ	9,2	PODPRŮMĚRNÁ

Výsledky členství

ČLENSTVÍ	TEORIE	AKTIVITA	PRAXE	AKTIVITA	TEORIE + PRAXE	AKTIVITA
Méně než 5 let	5,6	PODPRŮMĚRNÁ	6,2	PRŮMĚRNÁ	11,8	PRŮMĚRNÁ
5 – 10 let	5,4	PODPRŮMĚRNÁ	5,8	PRŮMĚRNÁ	11,2	PRŮMĚRNÁ
Více než 10 let	5,8	PODPRŮMĚRNÁ	5,0	PRŮMĚRNÁ	10,8	PRŮMĚRNÁ

6 Diskuze

Po vyhodnocení výsledků mého strukturovaného rozhovoru jsem zjistil, že úroveň aktivity v teoretické části, praktické či celkové, se liší jen nepatrnými rozdíly. Na mnou určené stupnici aktivity dopadla věková skupina 18-25 let v teorii podprůměrně a v praxi průměrně, skupina 26-35 let v teorii podprůměrně a v praxi průměrně, skupina 36-50 let v teorii podprůměrně a v praxi průměrně a skupina 51 let a více v teorii i v praxi podprůměrně. Když to shrnu celkově, tak všechny skupiny se vešly do průměru, kromě skupiny 51 let a více, kteří spadli do skupiny podprůměru v celkovém součtu teorie s praxí.

V souladu s mojí hypotézou se potvrdilo, že v praktické aktivitě, jako je účast na akcích, zlepšování svých plaveckých dovedností pro záchranu tonoucího atd., jsou věkově mladší členové aktivnější než členové staršího věku. I přesto musím přiznat, že jsem překvapen, jelikož to v průměru není takový rozdíl, jaký jsem předpokládal. Ještě více mě zarazilo zjištění, že moje hypotéza ohledně teoretické části se nepotvrdila. Podle výsledků nejlépe dopadla věková skupina 26-35 let a naopak nejstarší skupina 51 let a více dopadla nejhůře.

Když porovnám celkovou aktivitu, tak nejlépe dopadla skupina věkově nejmladší 18-25 let a nejhůře skupina nejstarší 51 let a více. Tento výsledek se dá připisovat tomu, že skupina 18-25 let jsou mladí lidé, někteří z nich ještě studenti, kteří jsou nadšeni do této práce a plní elánu. Zároveň jako studentům jim nedělá takový problém se něco naučit, nebo se připravit na fyzické zkoušky pro jednotlivé kvalifikace. U skupiny 51 let a více předpokládám, že většina těchto členů se zabývá spíše administrativním a organizačním věcem v jednotlivých místních spolcích VZS ČČK.

Po vyhodnocení výsledků u členství (služebního věku), dopadly všechny skupiny stejně na mnou určené škále aktivity. V teoretické části všechny tři skupiny podprůměrně a v praktické části průměrně. Avšak malé rozdíly mezi nimi jsou, kde v teoretické části dopadla nejlépe skupina členů, kteří jsou u VZS ČČK více než 10 let a nejhůře dopadla skupina členů 5-10 let u VZS ČČK. Což z poloviny potvrzuje moji hypotézu. U praktické části nejlépe dopadla skupina členů méně než 5 let a nejhůře skupina členů více než 10 let u VZS ČČK. Toto zjištění souhlasí s mojí hypotézou. V celkovém součtu dopadla nejlépe skupina služebně nejmladších členů a naopak nejhůře skupina služebně nejstarších členů. Podle mého názoru tato skutečnost souvisí s tím, že služebně mladší členové se toho musí dost naučit, co se týká vodního

záchranářství, a to bez praktické ani teoretické aktivity nejde. Proto se více účastní na akcích pořádané VZS, chodí více trénovat a vzdělávat se.

Když to vezmu obecně, jak lze vidět, ve výsledcích nejsou nějak zásadní rozdíly. V každé věkové i služebně věkové skupině se najdou lidé, kteří jsou velmi aktivní a to mě těší. Stejně tak jsou ale v každé skupině lidé, kteří až tak aktivní nejsou. Celkově myslím, že nezáleží tolik na tom, kolik je člověku let nebo jak dlouho je členem VZS ČČK, ale záleží spíše na samotném jedinci a jeho vnitřní motivaci.

Nemůžu se 100% jistotou tvrdit, že tento výzkum platí pro celou Českou republiku, jelikož můj výzkum byl tvořen s pomocí jen 61 respondentů z 18 různých pobočných spolků. Dále je můj výzkum opřen o důvěru v to, že respondenti odpovídali pravdivě. Mimo jiné, by se také dalo zjistit spousta dalších informací k aktivitě vodních záchranářů.

7 Závěry

V mé bakalářské práci bylo hlavním cílem zjistit úroveň aktivity členů Vodní záchranné služby Českého červeného kříže v závislosti na jejich věku a služebním věku.

Pomocí strukturovaného rozhovoru a bodovacímu hodnocení jsem provedl výzkum, který byl zaměřen pouze na registrované členy VZS ČČK. Pomocí něj jsem zjistil, že věkově i služebně mladší členové jsou nepatrně aktivnější, než členové věkově i služebně starší. Vcelku však spíše záleží na každém jednotlivci zvláště, jaký má přístup k aktivitě ve vodním záchránářství, než na tom, kolik mu je let nebo jak dlouho je členem Vodní záchranné služby.

Dílčím cílem mé práce bylo vytvoření bodovacího hodnocení na pomoc určení úrovně praktické, teoretické i celkové aktivity. Pomocí toho bodování jednotlivých otázek jsem si vytvořil škálu pro určení výsledné aktivity v teoretické, praktické a celkové aktivity.

V přehledu poznatků jsem se zaměřil na historii vodního záchránářství, typech záchrany podle druhů vodního prostředí a porovnání kvalifikací z roku 1999 až 2017 a těmi co platí dnes.

8 Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou kvalifikovanosti a aktivity ve vodním záchranářství. Je rozdělena na dvě části teoretickou a praktickou.

Teoretická část se zabývá od historie vodního záchranářství přes typy záchrany podle druhu vodního prostředí až po kvalifikace ve vodním záchranářství.

Praktická část je zaměřena na úroveň aktivity členů Vodní záchranné služby, které jsem rozdělil do věkových skupin a do skupin podle let již strávených jako člen VZS a porovnáním s praktickou, teoretickou a celkovou aktivitou.

9 Summary

The bachelor's thesis deals with the qualifications and activities in the water rescue services. It's divided into two parts – the theoretical and the practical one.

The theoretical part is focused on the water rescue services' history, qualifications and types of a rescue according to a water surroundings.

The practical part is focused on the quality of the water rescue service's members. These members were divided into the groups by age and years they have been working for the water rescue services. I also compared them by their practical, theoretical and total activity.

10 Referenční seznam

- Bělková, T. (1994). *Didaktika plavecké výuky*. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum.
- ČČK, P. vodní záchranné služby. (2017). *Vzdělávací program Vodní záchranné služby*
ČČK, z.s. Retrieved from <https://www.vzs.cz/pro-cleny/pro-vzdelavani-a-vycvik/>
- Čechovská, I., & Miler, T. (2008). *Plavání* (2nd ed.). Praha: Grada Publishing.
- Farkašová, D. et al. (2006). *Výzkum v ošetrovatelství*. Osveta, spol. s. r. o.
- Hoch, M. et al. (1987). *Plavání (teorie a didaktika)* (2nd ed.). Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- International Life Saving, F. (n.d.). *About ILS*. Retrieved from International Life Saving Federation website: <https://www.ilsf.org/about/>
- Kaufman, J. (2007). *Záchrannář: první pomoc*. Praha: Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.
- Loskot, J., & Kaufman, J. (1997). *Záchrannář: bezpečnost a záchrana u vody - záchrana na tekoucích vodách* (2nd ed.). Praha: Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.
- Miler, T. (2007). *Záchrannář: bezpečnost a záchrana u vody - bazény, koupaliště a aquaparky*. Praha: Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.
- Miler, T. (2011). *Stručný nárys historie a současný stav vodního záchrannářství*. Retrieved from http://files.vzs-vc.webnode.cz/200000337-1ab5a1b9d1/Historie_VZS_21.6.2011.pdf?fbclid=IwAR0gPtfGlcnoZQySxbsSkX41WC31ZGwfQkyhVpnpLoovChzFRMgWWWy8nLw
- Miler, T. et al. (1999). *Vzdělávací program*. Praha: Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.
- Miler, T. et al. (2016). *Prevence, bezpečnost a záchrana u vody: bazény, koupaliště, a aquaparky*. Praha: FALON.
- Mohr, D. (2016). *About ILS Europe*. Retrieved from International Life Saving Federation of Europe website: <http://europe.ilsf.org/about>
- Pešorna, K. (2014). *Historie vodní záchranné služby*. Retrieved from http://www.firehistory.hasici-ct.cz/historie-vodni-zachrannesluzby/?fbclid=IwAR1z863vbV7hBrKxF0bmOKiqSQeiJkoFX_RLhTabDAdx49AmTWsHgyIPLUQ

- Pokorný, J., Beneš, R., Boguszaková, J., Brož, L., Fajstavr, J., Fusek, J., Hess, L., Chlíbek, R., Knor, J., Konigová, R., Malina, Masár, O., Novák, I., Osterriecher, J., Pokorný, J., Pokorný, V., Šeblová, J., Škoula, J., Štorek, J., Šťastný, K., Večeřová-Procházková, A., Vobořil, Z., Voldřich, Z., Voska, P., & Vyhnánková, L. (2010). *Lékařská první pomoc* (2nd ed.). Galén.
- Ptáček, P. (2006). *Bezpečně na tekoucí vodě*. Ústí nad Labem: Albis International.
- Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing.
- Sedláček, J. (2000). *Záchranář: bezpečnost a záchrana u vody - hladinová služba*. Praha: Vodní záchranná služba Českého červeného kříže.
- Škodová, K. (n.d.). *Bezpečnost na bazénech a koupalištích*. Retrieved from http://www.skoleniplavciku.cz/files/Bezpecnost_na_bazenech_a_koupalisticich.pdf
- Svoboda, D. et al. (2017). *Vodácká příručka ke kapitánské zkoušce vodních skautů*. Praha: Junák - český skaut, z.s.
- Truhlář, A. (2015). *Urgentní medicína: časopis pro neodkladnou lékařskou péči*. Retrieved from https://cprguidelines.eu/sites/573c777f5e61585a053d7ba5/content_entry573c77e35e61585a053d7baf/57e192854c84860895c389dd/files/DOPORUC_ENE__POSTUPY_PRO_RESUSCITACIERC2015_Souhrn_doporuc_eni__CZE.pdf?fbclid=IwAR3W_PZ6IrLN8lGX8DqLBogEhhVcv2R3wdEKxMOxlf6DenWr
- Valenta, T., & Vrba, J. (2014). *Kurzy se zaměřením na ochranu obyvatelstva*. Olomouc: Univerzita Palackého, Olomouc.
- Vojtíšek, P. (2012). *Výzkumné metody*. Retrieved from http://skoly.praha.eu/files/=84121/Skripta+++Výzkumné_metody.pdf?fbclid=IwAR3I0ai_z7kBeqcYfcpQ76U95_TpA2QNrM0_bbhZmBewfOKtvRlBzrkWzng